

תפסיד רס"ג

בה. כל שריף מנדם: ג) פפעת' בהם מוסי. מן ברייה' פארן עלי קול אללה. פלהם וגאל. ריסא בני אסראיל: ד) ויהדיה אסמאיהם. מן סבט ראובן. שמוע אבן זכור: ה) ומן סבט שמעון. שפט אבן חור: ו) ומן סבט יהודה. כלב אבן יפונה: ז) ומן סבט יששכר. וגאל אבן יוסף ח) ומן סבט אפרים. הושע אבן נון: ט) ומן סבט בנימין. פלטי אבן רפוא: י) ומן סבט זבולון. גדיאל אבן סודי: יא) ומן סבט יוסף אלדי' הו סבט מנשה. גדי אבן סוסי:

לְשִׁבְטָא דְאַבְהָתוּהִי תִשְׁלַחְוּ. כָּל רַבָּא דְבַהוּן: ג' וַיִּשְׁלַח אֶתְּכֶם מֹשֶׁה מִמִּדְבַּר פָּאָרָן עַל־פִּי יְהוָה כָּל־אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה: וּשְׁלַח יְתַהוּן מֹשֶׁה. מִמִּדְבַּרָא דְפָאָרָן עַל מִימְרָא דִּי. כּוֹלְהוּן גּוֹבְרִין. רִישֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנֹן: ד' וְאֵלֶּה שְׁמוֹתֵם לְמִטָּה רְאוּבֵן שְׁמוּעַ בֶּן־זְכוּר: וְאֵלֵּין שְׁמֵהֶתְהוּן. לְשִׁבְטָא דְרְאוּבֵן. שְׁמוּעַ בֶּר זְכוּר: ה' לְמִטָּה שְׁמַעוֹן שְׁפֹט בֶּן־חֹרִי: וְשְׁפֹט בֶּר חֹרִי: ו' לְמִטָּה יְהוּדָה כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה: ז' לְמִטָּה יִשְׁשַׁכָּר יֶגְאֵל בֶּן־יוֹסֵף: לְשִׁבְטָא דְיִשְׁשַׁכָּר. יֶגְאֵל בֶּר יוֹסֵף: ח' לְמִטָּה אֶפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּן־נֹון: לְשִׁבְטָא דְאַפְרַיִם הוֹשֶׁעַ בֶּר נֹון: ט' לְמִטָּה בְּנִימִן פְּלִטִי בֶּן־רְפוּא: לְשִׁבְטָא דְבְנִימִן. פְּלִטִי בֶּר רְפוּא: י' לְמִטָּה זְבוּלוֹן גְּדִיאֵל בֶּן־סוּדִי: לְשִׁבְטָא דְזְבוּלוֹן. גְּדִיאֵל בֶּר סוּדִי: יא' לְמִטָּה יוֹסֵף לְמִטָּה מְנַשֶּׁה גְּדִי בֶּן־סוּסִי: לְשִׁבְטָא דְיוֹסֵף דְמְנַשֶּׁה. גְּדִי בֶּר סוּסִי:

— רס"י —

ג על פי ה'. ברשותו, שלא עפב על ידו: ב' כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו:

תפסיד רס"ג

יב) ומן סבט דין. עמיאל אבן גמלי: יג) ומן סבט אשר. סתור אבן מיכאל: יד) ומן סבט נפתלי. נחבי אבן ופסי: טו) ומן סבט גד. גאואל אבן מכי: טז) והדיא אסמא אלדגאל. אלדי בעת' בהם מוסי' לירומו אלבלד. וסמא מוסי'. הושע אבן נון יהושע: יז) פבעת' בהם לירומו בלד כנעאן. וקאל להם. אצעדו אולא אלי' אלדארום. תים אצעדו אלי' אלגבל: יח) ואנצ'רו אלבלד מא הוי. ואלקום אלמקימין פיה. אהו

יב לַמִּטָּה דִּן עַמְיָאֵל בֶּן־גַּמְלִי: לְשִׁבְטָא דְדִין. עַמְיָאֵל בַּר גַּמְלִי: יג לַמִּטָּה אֲשֶׁר סְתוּר בֶּן־מִיכָאֵל: לְשִׁבְטָא דְאֲשֶׁר. סְתוּר בַּר מִיכָאֵל: יד לַמִּטָּה נַפְתָּלִי נַחְבִּי בֶן־וּפְסִי: לְשִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי. נַחְבִּי בַר וּפְסִי: טו לַמִּטָּה גָד גְּאוּאֵל בֶּן־מְכִי: לְשִׁבְטָא דְגָד. גְּאוּאֵל בַּר מְכִי: טז אֵלֶּה שְׁמוֹת הָאֲנָשִׁים

אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁעַ בֶּן־נוּן יְהוֹשֻׁעַ: אֵלֶּיךָ שְׁמַחַת גּוֹבְרִיא. וְשָׁלַח מֹשֶׁה לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא. וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְהוֹשִׁעַ בַּר נוּן יְהוֹשֻׁעַ: וַיִּשְׁלַח אַתְּם מֹשֶׁה לְתוֹר אֶת־אָרֶץ כְּנַעַן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם עָלוּ זֶה בַּנֶּגֶב וְעַלִּיתֶם אֶת־הָהָר: וְשָׁלַח יִתְהוֹן מֹשֶׁה. לְאַלְלָא יֵת אַרְעָא דְכְנַעַן. וַאֲמַר לְהוֹן. סְקוּ דָא בְּדְרוּמָא. וְתִסְקוּן לְטוּרָא: וְרִאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵה־הוּא וּמֵאֶת־הָעֵם הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ הַחֹזֵק הוּא

בספרי תימן

רס"י

מראין את השבח: יס את הארץ מה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אכלוסין ויש ממעטת אכלוסין: החזק הוא הרפה. סימן מסר

טו ויקרא משה להושע וגוי. התפלל עליו זה יושיעך מעצת מרגלים: יז עלו זה בנגב. הוא הנה הפסולת שלארץ ישראל שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואחר כך

תפסיר רס"ג

שדיד אם מסתרכי. אקליל הו
 אם כתיר: יט) ומא אלארץ.
 אלדי הו סאכנהא. אגידה הו
 אם רדייה. ומא אלקרא. אלדי
 הו סאכנהא. אפי ארבאץ או
 פי חצון: כ) ומא היאת אלארץ
 אהי סמינה אם הזלא.
 והל פידא שגר מגרוס אם
 לא. ותשדדו. וכדו מן
 תמרהא. ודרא אלפצל. איאם
 בפור אלענב: כא) פצעדו
 וראמו אלבלה. מן בדייה צין
 אלי רחוב אלי חמאה:

הַרְפָּה הַמַּעֵט הוּא אִם־רַב:
 ותחזון ית ארעא מא היא. וית עמא
 דיתבי עליה. התקיף הוא אם חלש.
הזעיר הוא אם סגי: יט) ומה הארץ
אשר־הוא יושב בה הטובה
הוא אם־רעה ומה הערים
אשר־הוא יושב בהנה
הבמחנים אם במבצרים:
 ומא ארעא. דהוא יתיב בה. הטבא היא
 אם בישא. ומא קרויא. דהוא יתיב
 בהון. הפפצחין אם בפרכין: ב) **ומה הארץ השמנה הוא**
אם־רזה היש־בה עץ אם־אין והתחזקתם
ולקחתם מפרי הארץ והימים ימי בפורי
ענבים: ומא ארעא. העתירא היא אם מספינא. האית בה אילנין
 אם לא. ותתקפון. ותסבון מאבא דארעא. ויזמיא. יומי בפורי ענבין:
 (שני) כא) **ויעלו ויתרו את־הארץ ממדבר־צן עד־**
רחב לבא חמת: וסליקו ואלילו ית ארעא. ממדברא דצין

— רס"י —

להם. אם בפרוזים יושבין. חוקים הם שסומכין
 על גבורתם. ואם בערים בצורות הם יושבין.
 חלשים הם: יט) **הבמחנים.** תרגומו הבפצחין.
 כרכין פצוחין ופתוחין מאין חומה: **הטובה**
היא. במענינות ותהומות טובים ובריאים:
 כ) **היש בה עץ.** אם יש בהם אדם פשר
 זלק הדקדוק: יט) **הבמחנים.** הה"א בגעיא והיא לשאלה ובא בפתח מפני השוא:

שגין עליהם בזכותו: **בפורי ענבים.** ימים
 שהענבים מתבשלין בבפור: כא) **ממדבר צן**
עד רחב לבא חמת. הלכו בגבוליה באורף
 וברוחב כמין גאם. הלכו רוח גבול דרומית
 ממקצוע מזרח עד מקצוע מערב. כמו שצוה
 משה עליו זה בנגב. דרך גבול דרומית

תפסיד רס"ג

(כב) פִּצְעֵדוּ אוֹלֵי אֱלֹהֵי אֱלֹד־אֲרוֹם וְגֵאוּ אֱלֹהֵי חֲבֵרָא. וְתִים אַחִימֹן שִׁשִׁי וְתַלְמִי. בְּנֵי אֱלֹגְבֵא־בֵרָה. וְפֹאנֶת חֲבֵרָא קֹד בְּנִית קִבֵּל צֵאן מִנְבֵר מִצֹר בְּסִבַּע סְנִינִי: (כג) וְגֵאוּ אֱלֹהֵי וְאֹד אֱלֵעֲנִקוּדִי. פִּקְטְעוּ מִן תִּים חֲבֵלָה וְעֲנִקוּד עֲנַב וְאַחַד. וְחֲמִלוּהָ פִי אֱלֹד־הֶק פִּי מֵא בֵין אֶת־נִינִי.

עַד רְחוֹב לְמַטֵּי חֲמַת: כַּבּ וַיַּעֲלוּ
בְּנֶגֶב וַיָּבֵא עַד־חֲבֵרוֹן וְשֵׁם
אַחִימֹן שִׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי
הָעֵנֶק וְחֲבֵרוֹן שִׁבַּע שָׁנִים
נִבְנְתָה לִפְנֵי צֵעַן מִצְרַיִם:
וּסְלִיקוּ בְּדֵרוֹמָא וְאַתָּא עַד חֲבֵרוֹן. וְתַמָּן
אַחִימֹן שִׁשִׁי וְתַלְמִי. בְּנֵי גִבְרָא. וְחֲבֵרוֹן.

שִׁבַּע שָׁנִין אֶת־בְּנֵי־אֵת. קָדַם טֵאֲנִים דְּמִצְרַיִם: כַּבּ וַיָּבֵאוּ עַד־נַחַל
אֲשָׁכּוֹל וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם זְמוּרָה וְאֲשָׁכּוֹל עֲנָבִים
אֶחָד וַיִּשְׂאָהוּ בַּמּוֹט בְּשָׁנִים וּמִן־הָרְמָנִים
וּמִן־הַתְּאֲנִים: וְאַתּוּ עַד נַחֲלָא דְאַת־כְּלָא. וְקִצְוּ מִתַּמָּן עוֹבְרָתָא

— רס"י —

שְׁנַאֲמֵר (כּלֵאֲשִׁית יג, י) כְּגֵן ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְצוּעֵן הִיא הַמְעַלָּה שְׁבֵאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁשֵׁם מוֹשֵׁב הַמְלָכִים, שְׁנַאֲמֵר (ישעיכ ל, ז) כִּי הָיוּ בְּצוּעֵן שְׁרִינֵי, וְהִיִּתָּה חֲבֵרוֹן טוֹבָה מִמֶּנָּה שְׁבַעֲהָ חֲלָקִים: כַּג זְמוּרָה. שׁוֹכֶת גִּפְן וְאֲשָׁכּוֹל שְׁלֵעֲנָבִים תְּלוּי בָהּ: וַיִּשְׂאָהוּ בַּמּוֹט בְּשָׁנִים. מִמִּשְׁמַע שְׁנַאֲמֵר וַיִּשְׂאָהוּ בַּמּוֹט אִינִי יוֹדַע שֶׁהוּא בְּשָׁנִים, מֵהַ תְּלִמּוּד לֹמֵר בְּשָׁנִים, בְּשָׁנִי מוֹטוֹת. הֵא כִּיצֵד, שְׁמוּנָה נְטִלוּ אֲשָׁכּוֹל, אֶחָד נְטִל תְּאֲנָה וְאֶחָד רִמּוֹן, יְהוֹשֵׁעַ וְכָלֵב לֹא נְטִלוּ כְּלוּם, לְפִי שְׁכַל עֲצָמָם לְהוֹצִיא דְבָהּ נִתְּכּוּנָה, כְּשֵׁם שְׁפָרְיָה מְשֻׁנָּה כֶּף עֲמָה מְשֻׁנָּה. וְאִם חֲפִץ אֶתְהָ לִידַע כְּמָה מְשֻׁאֵי אֶחָד מֵהֶם צֵא וְלִמּוּד מֵאַבְנִים שֶׁהִקִּימוּ בְּגִלְגָּל, (יכּוֹסֵט ד, ו) וְהִרִימוּ לְכֶם אִישׁ אֶבֶן אַחַת עַל שְׁכֵמוֹ, וְהִקִּימוּהָ בְּגִלְגָּל. וְשִׁקְלוּם רְבוּתֵינוּ מִשְׁקַל כָּל אַחַת אֶרְבָּעִים סָאָה. וְגִמִּירֵי טוֹנָא דְמִדְּלִי

מִזְרָחִית עַד הַיָּם, שְׁהִים הוּא גְבוּל מְעַרְבֵי. וּמִשָּׁם חֲזָרוּ וְהִלְכוּ כָּל גְבוּל מְעַרְבֵי עַל שְׁפַת הַיָּם עַד לְבַא חֲמַת, שֶׁהוּא אֶצֶל הַר הַהָר בְּמִקְצוֹעַ מְעַרְבִית צְפוּנִית, כְּמוֹ שְׁמִפּוֹרֶשׁ בְּגְבוּלוֹת הָאֶרֶץ בְּפִרְשַׁת אֱלֹהֵי מִסְעֵי: כַּבּ וַיָּבֵא עַד חֲבֵרוֹן. כָּלֵב לָבְדוּ הִלֵּךְ שֵׁם וְנִשְׁתַּטַּח עַל קְבְרֵי אֲבוֹת, שְׁלֵא יְהֵא נִסָּת לְחֲבֵרִיו לְהִיּוֹת בְּעֲצָתָם, וְכֵן הוּא אוֹמֵר (דְּכֵרִיס א, לו) וְלוֹ אֶתְנָן אֶת הָאֶרֶץ אֲשֶׁר דָּרָךְ בָּהּ, וְכִתִּיב (שׁוֹפְטִים א, כ) וַיִּתְּנוּ לְכָלֵב אֶת חֲבֵרוֹן: שִׁבַּע שָׁנִים נִבְנְתָה. אֲפֹשֶׁר שְׁבִנָּה חָם אֶת חֲבֵרוֹן לְכַנְעֵן בְּנוֹ הַקָּטָן קוֹדֵם שִׁיבְנָה אֶת צוּעֵן לְמִצְרַיִם בְּנוֹ הַגָּדוֹל, אֲלֵא שְׁהִיִּתָּה מְבִנָּה בְּכָל טוֹב עַל אֶחָד מִשְׁבַּעֲהָ בְּצוּעֵן. וְכֵא לְהוֹדִיעָךְ שְׁבַחָה שְׁלֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁאִין לָךְ טְרִשִׁין בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹן, לְפִיכֶךָ הַקְּצוּהָ לְקִבְרוֹת מֵתִים, וְאִין לָךְ מְעַלָּה בְּכָל אֶרְצוֹת כְּמִצְרַיִם.

תפסיר רס"ג

ומן אלדמאן ומן אלתין: כד פלדאלך סמי אלמוצע ואד אלענקוד. בסבב אלענקוד. אלד' קטעו מנה בני אסראיל: כה פרגעו מן ריאים אלבלה. בעד ארבעין יומא: כו פסארו חתא גאו אלי מוסי וחרון. וסאיר גמאעה בני אסראיל. אלי ברייה פארן אלי רקים. פאגאבוהם באלכ'בר וסאיר אלגמאעה. ואורוהם תימר אל ארץ: כז פקצו עליה וקאלו.

ואתפל דענבין חד. ונטלוהי באריחא בתרין. ומן רמוניא ומן תיניא: כד למקום ההוא קרא נחל אשכול על אדות האשכול אשר-פרתו משם בני ישראל: לאתרא ההוא. קרא נחלא דאתפלא. על עיסק אתפלא. דקצו מתמן בני ישראל: * כה וישבו מתור הארץ מקץ

יש ארבעים כאן שלשה בספרי תנ"ך

ארבעים יום: ותבו מלאללא ארעא. מסוף ארבעין יומין:

ספרי תימן

כד וילכו ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-עדת בני-ישראל אל-מדבר פארן קדשה וישבו אתם דבר ואת-כל-העדה ויראום את-פרי הארץ: ואילו. ואתו לות משה ולות אהרן. ולות כל כנשתא דבני ישראל. למדברא דפארן לרקס. ואתיבו יתהון פתגמא וית כל כנשתא. ואחזיאונון ית אבא דארעא: כד ויספרו-לו ויאמרו באנו אל-הארץ אשר

— רס"י —

אנש על כתפיה, אינו אלא שלישי משאוי ממשאוי שמסיעין אותו להרים: ככ וישבו מתור הארץ מקץ ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה היא, ומהלך אדם בינוני עשרה פרסאות ליום. הרי מהלך ארבעים יום מן המזרח למערב

והם הלכו ארבה ורחבה, אלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שניגזר עליהם יום לשנה, קצר לפנייהם את הדרך: כו וילכו ויבאו. מהו וילכו, להקיש הליכתן לביאתן, מה ביאתן בעצה רעה, אף הליכתן בעצה רעה: וישבו אתם דבר. את משה ואת אהרן:

תפסיד רס"ג

צִרְנָא אֱלֹי אֲלֻבְלָד אֲלֵדִי
 בַּעֲתִית בְּנָא. וְחָקָא אֲנָה יִפְיִי
 אֲלֻבְלָן וְאֲלֵעֶסֶל. וְהִדִּיא תִמְרָה:
 (כח) כֹּלָא אֵן אֲלֵקוּם אֲלִמְקִימִין
 פִּיה עִזְזִין. וְאֲלֵקָרָא. חֲצִינָה
 עֲצִימָה גְדָא. וְאִיצִיא אֲוֹלָאד
 אֲלֵגְבַּאֲבָרָה רֵאִינָאֵהֶם תִּים:
 (כט) אֲלֵעֲמֹאֲלֵקָה מְקִימִין פִּי
 בְּלָד אֲלֵדָאֲרוּם. וְאֲלֵחֲתִינִין.
 וְאֲלֵיבֹסִיין וְאֲלֵאֲמֹרִיין מְקִימִין
 פִּי אֲלֵגְבַל. וְאֲלֵכְנָאֲעִינִין מְקִימִין
 עֲלֵי אֲלֵבְחָר. וְעֲלֵי שֹׁאֵט
 אֲלֵאֲרָדוּן: (ל) פֹּאסְכַת כֹּלָב
 אֲלֵקוּם אֱלֵי קוֹל מוֹסִי. וְקָאֵל.
 בַּל נִצְעַד צְעוּדָא וְנַחֲוֹזָה. פֹּאנָא

שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זִבַת חֶלֶב
 וּדְבַשׁ הוּא וְזֶה-פְּרִיָהּ:
 וְאִשְׁתַּעֲיָאוּ לִיה וְאָמְרוּ. אֲתִינָא. לְאֲרַעָא
 דְּשַׁלַּחְתָּנָא. וְאָף. עֲבָדָא חֶלֶב וּדְבַשׁ. הִיא
 וְדִין אָבִיה: כח אִפְס כִּי-עִזוּ הָעַם
 הַיֹּשֵׁב בְּאֶרֶץ וְהָעָרִים
 בְּצָרוֹת גְּדֹלַת מְאֹד וְגַם-
 יְלָדֵי הָעֵנָק רָאִינוּ שָׁם: לְחֹד
 אָרִי תִקְיָף עֲמָא. דִּיתִיב בְּאֲרַעָא. וְקָרוּיָא.
 כְּרִיכֹן רִבְרִכֹן לְחֻדָּא. וְאָף בְּנֵי גְבַרָא
 חֲזִינָא תַמָּן: כט עֲמֹלֶק יוֹשֵׁב

בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי וְהָאֲמֹרִי יוֹשֵׁב
 בְּהָר וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל-הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן:
 עֲמֹלֶקָאָה יְתִיב בְּאֲרַע דְּרוּמָא. וְחַתָּאָה. וַיְבוֹסָאָה וְאֲמֹרָאָה יְתִיב
 בְּטוּרָא. וַכְּנַעֲנָאָה יְתִיב עַל יַמָּא. וְעַל כִּיף יַרְדֵּנָא: ל וַיְהִי סָלֵב
 אֶת-הָעַם אֶל-מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלָה נַעֲלָה וִירְשָׁנוּ

— רס"י —

שִׁדְבַר בְּמֹשֶׁה. צוּח וְאָמַר וְכִי זוּ בְּלָבָד עֲשָׂה
 לָנוּ בֵּן עַמְרָם. הַשּׁוֹמֵעַ הָיָה סְבוּר שְׂבָא לְסַפֵּר
 בְּגִנּוּתוֹ, מִתּוֹף שְׁהִיָּה בְּלָבָם עַל מֹשֶׁה בְּשִׁבִיל
 דְּבָרֵי הַמְּרַגְלִים. שְׁתִּקּוּ בְּלָם לְשִׁמוּעַ גְּנֹתוֹ,
 אָמַר וְהִלָּא קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם וְהוֹרִיד לָנוּ אֶת
 הַמָּן וְהִגִּינוּ לָנוּ אֶת הַשָּׁלוֹ: עָלָה נַעֲלָה. אֲפִלוּ
 בְּשָׂמִים וְהוּא אֹמֵר עֲשׂוּ סְלָמוֹת וְעֲלוּ שָׁם
 נִצְלִיחַ בְּכָל דְּבָרֵינוּ: וַיְהִי. לְשׁוֹן שְׁתִּיקָה, וְכֵן
 (זכריה ג, יז) הִס כָּל בָּשָׂר, (עמוס ו, י) הִס כִּי לֹא

כִּי זִבַת חֶלֶב וּדְבַשׁ הוּא. כֹּל דְּבַר שְׁקַר
 שְׂאִין אֹמְרִים בּוֹ קִצַּת אֲמַת בְּתַחֲלָתוֹ, אִין
 מִתְקִים בְּסוּפּוֹ: כח בְּצָרוֹת. לְשׁוֹן חֹזֶק,
 וְתַרְגּוּמוֹ כְּרִיכֹן, לְשׁוֹן בִּירְנִיּוֹת עֲגֻלוֹת, וּבְלִשׁוֹן
 אֲרָמִי כְּרִיךְ. עֲגוּל: כט עֲמֹלֶק יוֹשֵׁב וְגוֹי. לְפִי
 שְׁנִכּוּוּ בְּעַמְלֶק כְּבָר, הַזְּכִירוּהוּ מְרַגְלִים כְּדִי
 לְיָרָאם: עַל יַד הַיַּרְדֵּן. יד כְּמֹשְׁמַעוֹ, אֲצֵל
 הַיַּרְדֵּן, וְלֹא תוּכְלוּ לַעֲבוֹר: לו וַיְהִי סָלֵב.
 הַשְׁתִּיק אֶת בְּלָם: אֵל מֹשֶׁה. לְשִׁמוּעַ מַה

תפסיר רס"ג

נְטִיקָהֶם: לא) ואלקום אלד'ין
 מִצִּיּוֹ מַעַה קָאָלוּ. לא נטיק אן
 נצעד אל'י אלקום. לאנהם
 אַשְׁד מִנָּא: לב) ואכ'רגו
 שְׁנאַעָה רְדִייה. עלי אלבלד
 אַלְדִּי רֵאמוּה. לפני אסראיל
 וקאלו. אלבלד אלד'י מדרנא
 פיה לנרומה. הו בלד יהלך
 אהלה. וגמיע אלקום. אלד'י
 ראינאדם פיה ד'וי מסאחה:
 לג) וראינא ת'ם אלעלוג. בני
 אלגבאברה מן עלוגהם. וצרנא
 פי עיוננא כאלגראד. וכד'אך

אַתָּה בִּי-יָכוֹל נֹכַח לָהּ:
 וְאַצִּית כָּלֵב. ית עמא למשה. ואמר.
 מִסֶּק נֶסֶק וְנִירַת יתה. ארי מפל נכול לה:
 וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ
 אָמְרוּ לֹא נֹכַח לַעֲלוֹת אֶל-
 הָעַם בִּי-חֹזֶק הוּא מִמֶּנּוּ:
 וְגֹבְרִיא. דסליקו עמיה אמרו. לא נכול
 לְמַסֵּק לוֹת עִמָּא. ארי תקיף הוא מננא:
 וַיַּעֲיָאוּ דַבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
 תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ
 אַרְץ אַכְלֵת יוֹשְׁבֵיהָ הוּא וְכָל-הָעַם אֲשֶׁר-רָאִינוּ
 בַּתּוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת: וְאִפְיָקוּ שׁוֹם בִּישׁ. על ארעא דאלילו
 יתה. לוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימַר. ארעא. דעברנא בה לאללא יתה. ארע
 מְקַטְלָא יתבהא היא. וְכָל עִמָּא. דחוינא בגוה אנשין דמשחן:
 וְשֵׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים
 וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגָּבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם:

— רס"י —

מדה, כגון גלית (שמואל א' י, ד) גבהו שש
 אמות וזרת, וכן (שמואל ב' כא, כ) איש מדון,
 (ד"כ א' יא, כג) איש מדה: לג הנפילים. ענקים
 מבני שמחזאי ועזאל שנפלו מן השמים בימי
 דור אנוש: וכן היינו בעיניהם. שמענו
 אומרים זה לזה נמלים יש בכרמים כאנשים:
 ענק. שמעניקים חמה בקומתן:

להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשתק
 אגדת אנשים אומר הם: לא חזק הוא ממנו.
 כביכול כלפי מעלה אמרו: לז אוכלת
 יושביה. בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי
 מתים, והקדוש ברוך הוא עשה לטובה כדי
 לטרדם באבלם ולא יתנו לב לאלו: אנשי
 מדות. גדולים וגבוהים וצריך לתת להם

תפסיר דס"ג

כנא פי עיונהם: יד (א) תים
 רפעת אלגמאעה אצואתהם.
 ובפן פי תלך אלילה:
 (ב) פתד' מרו. עלי' מוסי' והרון.
 גמאעה' בני אסראיל. וקאלא
 להם. יא ליתנא מתנא פי בלד
 מצר. או יא ליתנא מתנא פי
 הדיא אלבר: (ג) ולם ידכילנא
 אללה. תלך אלבלד פנקע
 באלסיף. פיצייר נסאנא
 ואטפאלנא גנימה. אלא אן
 אלאצלח לנא אלדגוע אלי
 מצר: (ד) תים קאל בעציקם
 לבעי'. גולי ריסא ונרגע אלי
 מצר: (ה) פוקע מוסי' והרון עלי

ותמן חזינא. ית גברי'א. בני ענק מן
 גברי'א. והינא בעיני נפשנא פקמצינ. וכן
 הינא בעיניהון: **יד * ותשא**
כל-העדה ויתנו את-קולם
ויבכו העם בלילה ההוא:
 וארימת כל פנשתא. ויהבו ית קלהון.
 ובכו עמא בליליא ההוא: **ב וילנו**
על-משה ועל-אהרן כל
בני ישראל ויאמרו אליהם
כל-העדה לו-מתנו בארץ
מצרים או במדבר הזה לו-

מתנו: ואתרעמו על משה ועל אהרן. כל בני ישראל. ואמרו להון
 כל פנשתא. לוי דמיתנא בארעא דמצרים. או במדברא הדין לוי
 דמיתנא: **ג ולמה יהוה מביא אתנו אל-הארץ**
הזאת לנפל בחרב נשינו וטפנו יהיו לבז
הלוא טוב לנו שוב מצרימה: ולמא יי. מעיל יתנא.
 לארעא הדיא למפל בחרבא. נשנא וטפלנא יהון לבזא. הלא טב לנא
 דנתוב למצרים: **ד ויאמרו איש אל-אחיו נתנה**
ראש ונשובה מצרימה: ואמרו גבר לאחיהי. נמני רישא
 ונתוב למצרים: **ה ויפל משה ואהרן על-פניהם**

— כש"י —

יד 6 כל העדה. סנהדראות: ז לו מתנו. רישא. נשים עלינו מלך. ורבותינו פרשו
 הלואי ומתנו: ד נתנה ראש. פתרגומו נמני לשון עבודה זרה:

תפסיר רס"ג

וגוהקמא. בחצ'רה' גוק
 גמאעה' בני אסראיל:
 (ו) ויהושע אבן נון. וכלב אבן
 יפנה. מן ראמי אלבלד. כ'רקא
 ת'יאבהמא: (ז) פקאלא.
 לגמאעה' בני אסראיל קאילין.
 אלבלד. אלדי מדרנאה
 לנרומה. בלד גייד גדא גדא:
 (ח) אן כאן ללה מראד פינא.
 אדכילנאה ונהבה לנא. בלד
 יפיץ אללבן ואלעסל: (ט) אמא
 עלי אללה פלא תתד'מרון. ולא
 תכאפון אהל אלבלד. לאנהם

לפני כל-קהל עדת בני
 ישראל: ונפל משה. ואהרן על
 אפיהוֹן. קדם כל קהלא פנשתא דבני
 ישראל: ויהושע בין-נון
 וכלב בין-יפנה מן-התרים
 את-הארץ קרעו בגדיהם:
 ויהושע בר נון. וכלב בר יפנה. מן מאלי
 ארעא. בזעו לבושיהון: ויאמרו
 אל-כל-עדת בני-ישראל
 לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה
 טובה הארץ מאד מאד: ואמרו. לכל פנשתא דבני
 ישראל למימר. ארעא. דעברנא בה לאללא יתה. טבא ארעא לחדא
 לחדא: ❀ דביערי תיסון בספרי ❀ (שלישי) ❀ אס-חפץ בנו יהוה
 והביא אתנו אל-הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ
 אשר-הוא זבת חלב ודבש: אם רעוא בנא קדם יי.
 ועיל יתנא לארעא הדא. ויתנה לנא. ארעא. דהיא. עבדא חלב
 ודבש: ט אך ביהוה אל-תמרדו ואתם אל-
 תיראו את-עם הארץ כי לחמנו הם סר עלם
 מעליהם ויהוה אתנו אל-תיראם: ברם במימרא דיי

— רס"י —

ט אל תמרדו. ושוב ואתם אל תיראו: כי
 לחמנו הם. נאכלם בלחם: סר עלם. מגנם
 ודוקים. בשרים שבדם מתו. איוב שהיה מגין
 עליהם. דבר אחר צלו שלמקום סר מעליהם:

תפסיר דס"ג

טעאמנא. וסיזול צ'להם ענהם. ואללה מענא לא תכיאפוקהם: (י) פפאד גמיע אלשעב. אן ירגמוהמא באלהגארה. ת'ם צ'הר נור אללה. פי כ'בא אלמחצ'ר. לגמיע בני אסראיל: (יא) פקאל אללה למוסי. אלי כם יעצוני הולאי אלקום. ואלוי כם לם יומנון בני מע גמיע אלאיאת. אלתני צנעתהא פי מא בינהם: (יב) יסתחקון אן אצ'רבהם באלובא ואקרצ'הם. ואגעל מנד. אמה אכתי'ר ואעצ'ם מנהם: (יג) פקאל מוסי ללה. ושמעון אלמצ'ריון. אד'י

לא תמרדון. ואתון. לא תדחלון מן עמא דארעא. ארי בידנא מסירין אנון. עדא תוקפהון מנהון. ומימרא דיי בסעדנא לא תדחלון מנהון: **וַיֹּאמְרוּ כָל־הַעֲדָה לְרָגוּם אֶתֶם בְּאֲבָנִים וְכָבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאַהֲלֵ מוֹעֵד אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:** וַאֲמָרוּ כָּל כְּנַשְׁתָּא. לְמַרְגָּם יְתְּהוּן בְּאֲבָנִיא. ויקרא דיי. אתגלי במשפן זמנא. לכל בני ישראל: **פ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה עַד־אַנְה**

יִנְאַצְנִי הָעַם הַזֶּה וְעַד־אַנְה לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֲתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ: וַאֲמַר יי לְמֹשֶׁה. עד אמתני יהון מרגזין קדמי עמא הדין. ועד אמתני לא יהימנון במימרי. **בְּכָל אֲתִיָּא. דְּעַבְדִּית בִּינִיהוּן: יב אֲכַנּוּ בַדָּבָר וְאוֹרֶשְׁנוּ וְאַעֲשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי־גָדוֹל וְעַצוֹם מִמֶּנּוּ:** אַמְחִינוּן בְּמוֹתָא וְאַשִׁיּצִינוּן. וְאַעֲבִיד יְתְּךָ. לְעַם רַב וְתִקִּיף מִנְּהוּן: **יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הָעֲלִיתָ**

— כש"י —

י לרגום אתם. את יהושע וכלב: וכבוד ה'. הענן ירד שם: יא עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיוני: בכל האתות. בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי: יב ואורשנו. לשון תרוכין. ואם תאמר מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אתך לגוי גדול. שאתה מורעם: יג ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש בלשון אשר, והם ראו אשר העלית בכרך

תפסיר רס"ג

בְּלַחֲךָ אֶת־הָעַם הַזֶּה

מִקְרָבוֹ: וְאָמַר מֹשֶׁה קְדָם יי. וַיִּשְׁמְעוּן

מִצְרָאִי. דְאִסְיִקְתָּא בְּחִילְךָ. יֵת עֲמָא הָדִין

מִבְּיַנְיָהוֹן: וְאָמְרוּ אֶל־יֹשֵׁב

הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ

כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבְּ הָעַם

הַזֶּה אֲשֶׁר־עֵינִי בְּעֵינֵי נְרָאָה |

אַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עֹמֵד

עֲלֵיהֶם וּבַעֲמֹד עָנָן אַתָּה הַלֵּךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם

וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה: וַיִּמְרוּן. לִיתַב אַרְעָא הָדָא. דְשָׁמְעוּ אַרְי

אַת יי. שְׂכִינְתְךָ שְׂרִיא בְּגוֹ עֲמָא הָדִין. דְבַעֲיַנְיָהוֹן חֲזוּ שְׂכִינַת יְקַרְךָ יי.

וְעַנְנְךָ מִטַּל עֲלוֹיָהוֹן. וּבַעֲמֹדָא דְעַנְנָא. אַת מְדַבֵּר קְדַמְיָהוֹן בִּימְמָא.

וּבַעֲמֹדָא דְאִישְׁתָּא בְּלִילִיא: טו. וְהִמַּתָּה אֶת־הָעַם הַזֶּה

כְּאִישׁ אֶחָד וְאָמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ

אֶת־שְׁמֶעְךָ לֵאמֹר: וְתִקְטִיל. יֵת עֲמָא הָדִין בְּגוּבְרָא חַד.

— רס"י —

הַגְּדוֹל אוֹתָם מִקְרָבָם וּכְשִׁישְׁמְעוּ שְׂאֲתָה הוֹרְגָם לֹא יֵאמְרוּ שְׁחָטָאוּ לָךְ, אֲלֵא יֵאמְרוּ שְׂכִינְגְדָם יִכְלַת לְהִלָּחֵם אֲבָל כְּנִגְדֵי יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לֹא יִכְלַת לְהִלָּחֵם. וְזֶה הוּא: יד וְאָמְרוּ אֶל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת. כְּמוֹ עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת. וְזֶה יֵאמְרוּ עֲלֵיהֶם, מַה שְׂאֲמוֹר בְּסוֹף הָעַנְנָן, מִבְּלַתִּי יִכְלַת ה', בְּשִׁבִיל שְׁשָׁמְעוּ כִּי אַתָּה ה' שׁוֹכֵן בְּקִרְבָּם, וְעֵינֵי בְּעֵינֵי אַתָּה ה' נְרָאָה לָהֶם, וְהַכֵּל בְּדֶרֶךְ חֶבֶה, וְלֹא הִכִּירוּ בָּךְ שְׁנִתְקָה אֶהְבְּתָךְ מֵהֶם עַד הַנְּהִי: טו וְהִמַּתָּה אֶת הָעַם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד. פְּתָאוּם, וּמִתּוֹךְ כֶּךָ יֵאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר שָׁמְעוּ

זוֹלָק הַדְּקָדוּק: — אֲשֶׁר עֵינֵי בְּעֵינֵי נְרָאָה. הַכֵּלל שֶׁהַבִּינוּנִי לִזְכֹּר בְּסִגּוּל וּלְנִקְבָה בְּקִמְץ וּבֵא זֶה בְּקִמְץ לִזְכֹּר וּיִתְכֵן לֹמֵר כִּי הוּא פּוֹעֵל עֵבֶר לֹא בִּינוּנִי. וְאִם בְּעֵבֶר נְרָאָה אַתָּה ה', נְרָאָה הוּא

נִסְתֵּר וְהוּא רִמְזָא אֶל הַכְּבוֹד וּפִירוּשׁוֹ אַתָּה ה' נְרָאָה (מִהַר"ם):

תפסיר דס"ג

הר'ה קאילין: טז) כמא לם יטיק אלרב. אן ידכיל הולאי אלקום. אלי אלבלד אלדי ועדהם בה. פקתלהם פי אלבר: יז) ואלאן יתבין עצים קדרתך יא רב. כמא קלת לי: יח) אנך אללה. טויל אלמהל פתיר אלפצל. גאפר אלדעב ואלג' גרם. ויברי ולא יברי. מטאלב בדנוב אלעבא מע אל' בנין. ואלת'אלת' ואלדואבע:

וימרון עממיא. דשמעו ית שמע גבורתך
 למימר: טז **מבִּלְתִּי יִכְלֹת יְהוָה
 לְהַבִּיא אֶת־הָעַם הַזֶּה אֶל־
 הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם
 וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר: מְדֹלִית יִכְלֹא
 קָדָם יי. לְאֶעְלֹא ית עמא הדין. לְאֶרְעָא
 דְקַיִים לְהוֹן. וְקִטְלִנוּן בַּמִּדְבָּרָא:
 ז **וְעַתָּה יַגְדֵּל־נָא כַח אֲדֹנָי
 כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמֵר: וְכַעַן.****

סגי בען חילא קדמך יי. כמא דמלילתא למימר: ז **יְהוָה אֶרֶךְ
 אַפַּיִם וְרַב־חֶסֶד נִשְׂא עוֹן וּפְשָׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה
 פִּקְדוֹן עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׂלִשִׁים וְעַל־**

רַבְעִים: יי. מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון. שביק לעוין ולמרוד.
 סלח לדתיבין לאוריתיה ולדלא תיבין לא מזפי. מסער. חובי
 אבהן על בנין מרדין. על דר תליתי ועל דר רביעי:

— כס"י —

לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁהִיָּה יוֹשֵׁב וְכוּתֵב ה' אֶרֶךְ אַפַּיִם. אָמַר לוֹ לְצַדִּיקִים. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אָף לְרָשָׁעִים. אָמַר לוֹ רָשָׁעִים יֵאבְדוּ. אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חַיִּיךְ שְׁתַּצְטַרֵּךְ לְדַבֵּר. כְּשִׁחְטָאוּ יִשְׂרָאֵל בְּעַגְל וּבַמְרַגְלִים הִתְפַּלֵּל מֹשֶׁה לְפָנָיו בְּאֶרֶץ אַפַּיִם. אָמַר לוֹ הַקְבִּיָּה וְהִלֵּא אֲמַרְתָּ לִי לְצַדִּיקִים. אָמַר לוֹ וְהִלֵּא אֲמַרְתָּ לִי אָף לְרָשָׁעִים: וְנִקְהָ. לְשָׁבִים: לֹא יִנְקָה. לְשֹׂאֵינָן שָׁבִים:

אֶת שְׁמַעְךָ וְגו': טז **מבִּלְתִּי יִכְלֹת יְהוָה** לְפִי שְׂיוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ חֲזָקִים וְגִבּוֹרִים. וְאֵינִי דוֹמָה פְּרַעָה לְשְׂלִשִׁים וְאַחַד מְלָכִים. זֹאת יֹאמְרוּ עַל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת: **מבִּלְתִּי יִכְלֹת.** מִתּוֹךְ שְׂלֹא הָיָה יִכְלֹת בְּיָדוֹ לְהַבִּיאֵם שְׁחָטֶם: **יִכְלֹת.** שֵׁם דְּבַר הוּא: יז **יַגְדֵּל נָא כַח ה'** לְעֲשׂוֹת דְּבוּרָךְ: **כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמֵר.** וּמֵהוּ הַדְּבוּר: יח ה' אֶרֶךְ אַפַּיִם. לְצַדִּיקִים וְלְרָשָׁעִים. כְּשִׁעֲלָה מֹשֶׁה לְמָרוֹם מִצָּאוּ מֹשֶׁה

תפסיר רס"ג

סַלַח-נָא לְעֵינַי הָעַם
 הַזֶּה בְּגֹדֹל חַסְדְּךָ וּבְאִשְׁר
 נִשְׂאתָהּ לָעַם הַזֶּה
 מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנֶּהָ: שְׁבוּק פְּעֹן.
 לְחֹבֵי. עֲמָא הֲדִין פְּסַגִּיאֹות טְבוּתְךָ.
 וּבְמָא דְשִׁבְקְתָא לְעֲמָא הֲדִין, מִמִּצְרַיִם
 וְעַד פְּעֹן: **ב** וַיֹּאמֶר יְהוָה
 סַלַחְתִּי בְּדַבְרְךָ: וַאֲמַר יי:

(ט) אצפח ד'נב הולאי אלקום
 בפת'רה' פצ'לך. וכמא
 אחתמלת להם. מן מצר ואלי
 אלאן: (כ) קאל אלה. קד צפחת
 ענהם אלמעאגלה כמא קלת:
 כא) ולכן ובקאי אלדאים ונורי
 אלד'י ימלא גמיע אלעאלם:
 כב) אן גמיע אלדגאל. אלד'י
 ראו פרמי ויאיתי. אלת
 צנעתהא פי מצר ופי אלבר.
 ואמתחנני הדיה אלמדה
 אלעאשרה. ולם יקבלו אמרי:

שְׁבִקִית בְּפִתְגָמְךָ: סֵפֶר תִּימֹן בְּסִפְרֵי

כ וְאוֹלָם חַי-אֲנִי וַיִּמְלֵא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-כָּל-
 הָאָרֶץ: וּבְרַם קָיָם אָנָּא, וּמִלֵּיא יִקְרָא דִּי יֵת כָּל אַרְעָא: **כב** כִּי
 כָּל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת-כְּבוֹדִי וְאֶת-אֲתוֹתַי
 אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסּוּ אֹתִי זֶה
 עֶשֶׂר פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: אֲרִי כָּל גּוֹבְרֵי־א. דְחֹזו
 יֵת יִקְרִי וְיֵת אֲתוֹתַי. דְעַבְדִּית בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּרָא. וְנִסְיָאוּ קְדָמִי.

— רס"י —

וכבודי ומלא את כל הארץ, שלא יתחלל
 שמי במגפה הזאת לומר מבילתי וכלת ה'
 להביאם, שלא אמיתם פתאום כאיש אחד
 אלא באחור ארבעים שנה מעט מעט:
 כז וינסו. כמשמעו: זה עשר פעמים. שנים
 בים שנים במן ושנים בשלו וכו', כדאיתא
 במסכת ערכין (טו, ב):

כ כדב'ךך. בשביל מה שאמרת פן יאמרו
 מבילתי וכלת ה': כה וואולם. כמו אבל זאת
 אעשה להם: חי אני. לשון שבועה. כשם
 שאני חי וכבודי ומלא את כל הארץ, כך
 אקים להם, כי כל האנשים הרואים וגוי אם
 יראו את הארץ. הרי זה מקרא מסורס, חי
 אני כי כל האנשים אם יראו את הארץ

זולק הדקדוק: סַלַח-נָא. הגעיא בלמ"ד לא בסמ"ך בכל התיגאן וכ"כ ר"מ לונזאנו וכן הוא
 בירושלמיים:

תפסיר רס"ג

(כג) אן ראו אלבלד. אלדי
אקסמת לאבאיהם. וכדיאלך כל
מן יעציני לא יראה: כד) ואמא
עבדי כלב. פגזא מא כאן לה
ראי אכיר. אתבע בה טאעתי.
לאדכילה אלי אלבלד אלדי
צאר אליה. ולנסלה יורתה:
(כה) ואלאן פאלעמאלקין
ואלכנאענין מקימין פי אלמרג.

דנן עשר זמנין. ולא קבילו למימרי:

כג אִם-יִרְאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבוֹתָם וְכָל-

מְנַאֲצֵי לֹא יֵרְאוּהָ: אִם יַחֲזוּן יַת
אֶרֶץ. דְּקִימִית לְאֲבֹתֵהוֹן. וְכָל

דְּאֶרְגִּיזוּן קְדָמִי לֹא יַחֲזוּנָה: כִּד וְעַבְדֵי

כָּלֵב עֵקֵב הֵיטָה רוּחַ אַחֲרֵת

עֲמוּ וַיִּמְלֵא אַחֲרֵי וַהֲבִיאתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-

בָּא שָׁמָּה וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה: וְעַבְדֵי כָלֵב. חֲלָף דִּהְוֹת. רוּחַ
אוֹחֲרֵי עֲמִיָּה. וְאֲשֵׁלִים בְּתַר דְּחֻלְתֵּי. וְאֶעֱלִינָה. לְאֶרֶץ דְּעַל לְתַמּוֹן.

ובנוהי יורתניה: כִּד וְהָעַמְלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְק

מֵאֲחַר פָּנָיו וְסָעוּ לָכֶם הַמְּדַבֵּר דְּרָךְ יִם-סוּף:

— רס"ג —

כאשר עם לבבי ולא כאשר עם פי: וימלא
אחרי. וימלא את לבו אחרי וזה מקרא קצר:
אשר בא שמה. חבורן תנתן לו: יורשנה.
בתרגומו יתרכינה, יורישו את הענקים ואת
העם אשר בה, ואין לתרגמו ירתינה, אלא
במקום ירשנה: כִּד וְהָעַמְלָקִי וגו'. אם תלכו
שם יתרגו אתכם, מאחר שאיני עמכם:

כג אם יראו. לא יראו: לא יראוה. לא יראו
את הארץ: כד רוח אחרת. שתי רוחות אחת
בפה ואחת בלב, למרגלים אמר, אני עמכם
בעצה, ובבלבו היה לומר האמת ועל ידי כן
היה בו כח להשתקם, כמו שנאמר (לעיל יג, ל)
ויהס כלב, שהיו סבורים שיאמר כמותם, והו
שנאמר בספר (יכושע יד, ז) ואשב אתו דבר

וזלק הדקדוק: כד וזרעו יורשנה. בנוסחאות כת"י ישנות התרגום יורתנה וכ"כ בדפוסים.
ורש"י ז"ל שכתב בתרגומו יתרכינה לפי גירסא שלפניו כך כתב. וספרינו וספרי הדפוס פליגי
אגרסתו ואין לנו לשנות גירסתינו שאפילו בחלופי גירסאות הנמצאים בגמרא בדברים הנוגעים
לדין אין הכרע לאחת מן הגירסאות כמ"ש רמב"ן במסכת יבמות דף תי"ט ע"א בספר
המלחמות ע"ש ה"נ כאן ולא זו בלבד כי גם הרבה שינויים בין ספרינו כת"י לספרי הדפוס גם
לפי גירסת המפרשים בתרגום וכבר פירשו הרבה מפרשים שהוא לשון ירושה כמו ולזרעו
יורישנה והכוונה שלא תעתק ממנו לאחר אך תהיה בירושה לזרעו ולזרע זרעו ובטחון הוא זה
ועיין רד"ק וחזקוני ור"י אברבנאל וגם רס"ג ז"ל פירש בלשון ערב ולנסלה יורתה מסכים
לפירוש התרגום שבכ"י ודוק:

תפסיר רס"ג

פולו מן ג'ד וארחלו. אלי
אלבר טריק בחר אלקלזם:
כו) תים כלם אללה מוסי' והרון
תכלימא: כז) אלי פם אבקי
הדיה אלגמאעה אלדיייה.
אלדי ד'פרת אלמפה עלי.
לקד סמעת תד'מר בני
אסראיל. אלדי תד'מרו עלי:
כח) אלא קל להם. ובקאי
אלדאים יקול אללה. אן לם
אצנע בכם. כמא קלתם
בחצ'רת: כט) ופי הדיא אלבר
תקע אגסאדכם. מן כל מעדוד
ומחצא מנכם. מן אבן עשרין

ועמלקאה וכנענאה יתיב במישרא.
מחר. אתפנו וטילו לבון. למדברא אורח
ימא דסוף: **פ** (רביעי) **כו** וידבר
יהוה אל-משה ואל-אהרן
לאמר: ומליל יי. עם משה ולאהרן
למימר: **כו** עד-מתי לעדה
הרעה הזאת אשר המה
מלינים עלי את-תלנות
בני ישראל אשר המה
מלינים עלי שמעתי:

עד אפתי. לכנשתא בשתא הדא. דאנון מתרעמין עלי. ית תורעמת
בני ישראל. דאנון מתרעמין. עלי שמיע קדמי: **כה** אמר אליהם
חי-אני נאם-יהוה אם-לא פאשר דברתם
באזני פן אעשה לכם: אימר להון. קים אנא אמר יי. אם
לא. כמא דמלילתון קדמי. פן אעביד לבון: **כט** במדבר הזה
יפלו פגריכם וכל-פקדיכם לכל-מספרכם

— רס"י —

מחר פנו. לאחוריקם וסעו לכם וגוי: אותם עלי שמעתי: כח חי אני. לשון שבועה:
כו לעדה הרעה וגוי. אלו הפרגלים, מכאן אם לא וגוי פן אעשה. פביכול אני חי:
לעדה שהיא עשרה: אשר המה מלינים. שבקשתם ממני או במדבר
את ישראל עלי: את תלנות בני ישראל וכל פקדיכם לכל
אשר המה מלינים. הפרגלים מלינים מספרכם. כל הנמנה לכל מספר, שאתם

זולק הרקדוק: כז המה מלינים. בדגש תמורת הנח להבדיל בינו ובין לשון לינה:
כח פן אעשה לכם. ברוב התיגאן תיבת כן במארכה ותיבת אעשה בטפחא:

תפסיר דס"ג

סנה פצאעדא. כמא תד' מרתם עליי: (ל) אן אנתם דכ' לתם אלבלד. אלד' אקסמת באמרי. אן אסכנכם פיה. אלא כלב אבן יפנה. ויהושע אבן נון: (לא) ואטפאלכם. אלד' קלתם אנהם יצירו ג' נימה. פאני אדכ' להם. חתא יערפון פצי' לה' אלבלד. אלד' זהדתם פיה: (לב) אמא אגסאדכם אנתם. פתקע פי הד' אלבר: (לג) ובניכם. יקימון תאידין פי

מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמֵעַלָּה
אֲשֶׁר הֵלִינְתֶם עָלַי: בְּמִדְבָּרָא
הַדִּין. יִפְלוּן פְּגָרִיכוֹן. וְכָל מְנִינִיכוֹן לְכָל
חוּשְׁפָנְכוֹן. מִבְּר. עֲשָׂרִין שָׁנִין וְלַעֲיֵלָא.
דְּאִתְרַעַמְתוּן עָלַי: ל אִם-אֲתֶם
תִּבְאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁאָתִי אֶת-יָדֵי לְשָׁכֵן
אֶתְכֶם בָּהּ פִּי אִם-כָּלֵב
בֶּן-יִפְנֶה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נּוּן: אִם

אתון תיעלוון לארעא. דקנימית במימרי. לאשראה יתכוון בה. אלהין
כלב בר יפונה. ויהושע בר נון: לא וטפכם אשר אמרתם
לבז יהיה והביאתי אתם וידעו את הארץ
אשר מאסתם בה: וטפלכוון. דאמרתון לבזא יהון. ואעיל
יתהון. וידעון ית ארעא. דקצתון בה: לב ופגריכם אתם
יפלו במדבר הזה: ופגריכוון דילכוון. יפלוון במדברא הדין:
לב ובניכם יהיו רעים במדבר ארבעים שנה
ונשאו את זנותיכם עדתם פגריכם במדבר:

— רש"י —

הבנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואתם
תמותו. נופל לשון זה כאן לומר אתם:
לג ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות
מבן ששים, לפי נגזר ארבעים, כדי שיהיו
אותם שלבני עשרים מגיעין לכלל ששים.

נמנין בו, כגון לצאת ולבא לצבא ולתת
שקלים, כל המנויים לכל אותן מספרות
ימותו, ואלו הן מבין כ' שנה וגו', להוציא
שבתו שללוי שאין פקודיהם מבן עשרים:
לג ופגריכם אתם. פתרגומו לפי שדבר על

ז'לק הדקדוק: לא והביאתי אתם. בא מלא בעי"ן הפועל (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

אלבר ארבעין סנה. ויחמלון
 סגיאנכם. אלי פנא
 אגסאדכם פיה: לד) באחצא
 אלאימם. אלדי רמתם אלבלד
 פיהא ארבעין יומא. לכל יום
 סנה. תחמלון אוזארכם. אלי
 תמאם ארבעין סנה. פתערפון
 מוציע אענאתי: לה) אנא
 אללה קלת דיאלך ואצנעה.
 בגמיע הדיה אלגמאעה
 אלדיייה. אלמגתמעה עליי. פי
 הדיא אלבר יפנון באלמות:
 לו) ואלדגאל אלדי בעת בהם

ובניכון. יהון מאחרין במדברא ארבעין
 שנין. ויקבלון ית חוביכון. עד דיסופון
 פגריכון במדברא: **לד) במספר**
הימים אשר-תרתם את-
הארץ ארבעים יום יום
לשנה יום לשנה תשאו
את-עונתיכם ארבעים
שנה וידעתם את-תנואתי:
 במנין יומיא. דאליתון ית ארעא
 ארבעין יומין. יומא לשתא יומא לשתא.
 תקבלון ית חוביכון. ארבעין שנין. ותדעון ית דאתרעמתון עלי:
לה) אני יהוה דברתי אם-לא | זאת אעשה לכל-
העדה הרעה הזאת הנועדים עלי במדבר
הזה יתמו ושם ימתו: אנא יי גזרית במימרי. אם לא דא
 אעביד. לכל פנשתא בשתא הדא. דאודמנו עלי. במדברא הדין.
 יסופון ותמן ימותון: **לו) והאנשים אשר-שלח משה**
לתור את-הארץ וישבו וילינו עליו

— כ"י —

שנה ככלה, וכשנכנסו לשנת ששים מתו
 אותם שלבני עשרים: ונשאו את זנותיכם.
 בתרגומו ויקבלון ית חוביכון: **לד) את**
תנואתי. שהניאותם את לבבכם מאחרי.
 תנואה לשון הסרה, כמו (במדבר ל, ו) כי הניא
 אביה אתה: **לו) וישבו וילינו עליו.** וכששבו
 מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה
 בהוצאת דבה אותם אנשים וימותו. כל

ושנה ראשונה היתה בכלל, ואף על פי
 שקדמה לשלוח המרגלים, לפי שמשעשו
 את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא
 שהמתין להם עד שתתמלא סאתם, וזוהו
 שנאמר (שמות לז, לד) וביום פקדי, במרגלים,
 ופקדתי עליהם חטאתם, ואף כאן נאמר
 תשאו את עונתיכם, שתי עונות שלעגל
 ושלתלונה, וחשב להם במנין הייהם מקצת

תפסיר רס"ג

מוסי' לירמו אלבלד. פרגעו וד'פרו עליה אלגמאעה. ואכ'רגו שנאעה עלי' אלבלד: (זו) פמאת אולאיך אלרגאל. באלצדאם בין ידי אללה: (ח) ויהושע אבן נון. וכלב אבן יפונה. עאשו מן ג'מלה' אלרגאל. אלדי' מצ'ו לירמו אלבלד: (ט) ולמא פלם מוסי' בהדיא אלכלאם. גמאעה' בני אסראיל. פחון אלקום גדא: (ט) ואדלגו באלג'דאה. וצעדו

אֶת-כָּל-הָעֵדָה לְהוֹצִיא

דָּבָה עַל-הָאָרֶץ: וְגוֹבְרִיא.

דשלח משה לאללא ית ארעא. ותבו. וארעומו עלוהי ית כל פנשתא. לאפקא

שום ביש על ארעא: **וַיִּמְתּוּ**

הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת-הָאָרֶץ

רָעָה בַּמַּגִּפָּה לְפָנָי יְהוָה:

ומיתו גובריא. דאפיקו שום ביש על

ארעא. במותנא קדם יי: **וַיְהוֹשֻׁעַ**

בֶּן-נּוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה חִיו מִן-הָאֲנָשִׁים הָהֵם

הַהֹלְכִים לְתוֹר אֶת-הָאָרֶץ: וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּר נוּן. וְכָלֵב בֶּר

יפונה. אתקומו מן גובריא האנון. דאזלו לאללא ית ארעא:

לט **וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל-כָּל-**

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: וּמִלִּיל מֹשֶׁה יָת

פתגמ'א האלין. עם כל בני ישראל. ואתאבלו עמא לחדא:

וַיִּשְׁכְּמוּ בַבֶּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל-רֹאשׁ-הָהָר לֵאמֹר

— רס"י —

טבורם. לכף נאמר במגפה ולא במגפה. וזהו לפני ה', באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקדוש ברוך הוא. שהוא מודד מדה בנגד מדה: **לח ויהושע וכלב חיו וגוי.** מה תלמוד לומר חיו מן האנשים ההם, אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים: **מ אל ראש ההר.** והוא הדרך העולה לארץ ישראל: **הנגנו ועלינו אל המקום.** לארץ ישראל: **אשר אמר ה'.**

הוצאת דבה לשון חנוך דברים. שמלקיחים לשונם לאדם לדבר בו, כמו (ש"ס ז, י) דובב שפתי ישנים. וישנה לטובה וישנה לרעה. לכף נאמר כאן מוצאי דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה: **דבה.** פלדי"ן בלע"ו [לשון הרע]: **לא במגפה לפני ה'.** באותה מיתה ההגונה להם מדה בנגד מדה. הם חטאו בלשון, ונשתרבב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאים מלשונם ובאין לתוף

תפסיר רס"ג

אלי ראס אלגבל וקאלו. הא
 נחן צאעדין. אלי אלמוציע.
 אלדי אמרנא אללה פקד
 אכטאנא: מא קאל להם
 מוסי. יא קום לא תתגאוון
 אמר אללה. פאנהא לא תנגח:
 מב) לא תצעדו. אן נור אללה
 לים הו מעכס. ולא תנצדמו. בין
 ידי אעדאיכם: מג) פאן
 אלעמאלקה ואלכנאענין תם
 בין אידיכם. פתקעון באלסיף.
 לאנכם רגעתם ען טאעה
 אללה. פלא יכון אללה מעכס:
 מד) פאעתדו. וצעדו אלי ראס

הַנָּנוּ וְעַלֵינוּ אֶל-הַמָּקוֹם
 אֲשֶׁר-אָמַר יְהוָה כִּי

חֲטֵאנוּ: וְאֶקְדִימוּ בְּצַפְרָא. וסליקו
 לְרִישׁ טוֹרָא לְמִימַר. הָאֲנַחְנָא סְלָקִין.
 לְאִתְרָא. דְאָמַר יי אַרִי חֲבָנָא:

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמַה זֶה
 אַתֶּם עֹבְרִים אֶת-פִּי יְהוָה

וְהוּא לֹא תַעֲלֹחַ: וְאָמַר מֹשֶׁה.
 לְמָא דְנִן. אַתּוֹן עֹבְרִין עַל גְּזִירַת מִימְרָא
 דִּי וְהִיא לֹא תַעֲלֹחַ: מַד

כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם וְלֹא תִנְגְּפוּ לְפָנַי

אִיבִיכֶם: לֹא תִסְקוּן. אַרִי. לִית שְׂכִינְתָא דִּי בִינִיכוּן. וְלֹא תִתְבְּרוּן.

קְדָם בְּעַלֵי דְבִבִיכוּן: מַד כִּי הָעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם
 לְפָנֵיכֶם וּנְפַלְתֶם בְּחָרֵב כִּי-עַל-כֵּן שַׁבְתֶּם

מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְלֹא-יְהִיָּה יְהוָה עִמָּכֶם: אַרִי עֲמַלְקָא
 וּכְנַעֲנָא תַמָּן קְדַמִיכוּן. וְתַפְלוּן בְּחָרְבָא. אַרִי עַל כֵּן תִבְתּוּן מִבְּתַר
 פּוֹלְחָנָא דִּי. וְלֹא יְהִי מִימְרָא דִּי בְּסַעֲדִיכוּן: מַד וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת

— רס"י —

לתתה לנו שם נעלה: כִּי חֲטֵאנוּ. על אֲשֶׁר
 אֲמַרְנוּ הֲלֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרִימָה: מַד וְהוּא
 לֹא תַעֲלֹחַ. זו שאתם עושין לא תעלה:
 מַד כִּי עַל כֵּן שַׁבְתֶּם. פלומר כִּי זֹאת תבא
 לָכֶם עַל אֲשֶׁר שַׁבְתֶּם וְגוֹ': מַד וַיַּעֲפְלוּ. לשון
 חוֹזֵק וְכֵן (סְנוּק 3, ז) הִנֵּה עֲפָלָה. אינגר"ס
 זלטי"ז [עוין רוח] לשון עזות, וְכֵן (מִיכָה ד, ט)
 עֲפָל בַּת צִיּוֹן, (ישעיה לז, יד) עֲפָל וְכֵן. ומדרש

זולק הדקדוק: הַנָּנוּ וְעַלֵינוּ. בדגש שני הנוני"ן ובסגול הראשונה, ובמסורה ג' דגשין וזה

אחד מהם (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

אלגבל. וצנדיוק עהד אללה
 ומוסי. לם יזולא מן וסט
 אלעספר: (מה) פנזל
 אלעמאלקיון ואלפנאענין.
 אלמקימין פי דאלך אלגבל.
 פצרבנהם וחסמוהם אלי
 חרמה: טו א) תים כלם אללה
 מוסי תפלימא: ב) מר בני
 אסראיל. וקל להם. אדא
 דכילתם אלי בלד סכנאכם.
 אלדי אנא מעטיכם:
 ג) פקרבתם קרבאנא ללה

אֶל-רֹאשׁ הַהַר וְאֶרְוֹן
 בְּרִית-יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא-מָשׁוּ
 מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה: וְאַרְשֵׁנוּ. לְמַסַּק
 לְרִישׁ טוֹרָא. וְאֶרְוֹן קִימָא דַּי וּמֹשֶׁה. לֹא
 עָדוּ מִגּוֹ מִשְׁרִיתָא: מִדָּה וַיֵּרֶד
 הָעֵמֶלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב
 בְּהַר הַהוּא וַיְכּוּם וַיַּכּוּם וַיַּכּוּם
 עַד-חֲרָמָה: וּנְחַת עֵמֶלְקָא
 וּכְנַעֲנָא. דִּיתִיב בְּטוֹרָא הַהוּא. וּמַחֲנוּן

וטרדונון עד חרמה: פ טו א וידבר יהוה אל-משה
 לאמר: ומליל יי עם משה למימר: ב דבר אל-בני
 ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל-ארץ
 מושבתיכם אשר אני נתן לכם: מליל עם בני
 ישראל. ותימר להון. ארי תיעלון לארע מותבניכון. דאנא יהיב לכון:
 ג ועשיתם אשה ליהוה עלה או-זבח לפלא-
 נדר או בנדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח

— רס"י —

תנחומא מפרשו לשון אופל, הלכו חשכים תנחומא מפרשו לשון אופל, הלכו חשכים
 שלא ברשות: מה ויכתום. כמו (דברים ט, כ) ג ועשיתם אשה. אין זה צווי אלא כשתבאו
 ואבת אתו טחון, מכה אחר מכה: עד שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה:
 חרמה. שם המקום נקרא על שם ריח ניחח. שיהיה נחת רוח לפני: לפלא
 המאורע: נדר או בנדבה וגוי. או שתעשו האשה

זולק הדקדוק: ג לעשות ריח ניחח. תיבת ניחח בפשטא אחת והיא מלרע וכן הוא
 בירושלמיים וזוהי שיטת ר"מ לונזאנו ז"ל:

תפסיר רס"ג

צְעִידָה או ד'בְּחָא. תסויג' נד'רא או תברעא. או פי אעיאדכם. וארדתם אן יכון מקבולא מרצ'י'א ללה. מן אלפקר או מן אלג'נם: (ד) פיקרב צאחב דיאלך אלקרבאן ללה. מעה מן אלבר עשרא סמ'דא. מלתות ברבע קסט דהן: (ה) וכ'מר לאלמ'זאג רבע קסט. תצנעה מע אלצעידה או מע אלד'ב'ח. לאלחמל אלואחד: (ו) ולאלכבש תקרב מן אלבר עשרין סמ'ד. מלתות בת'לת' קסט דהן: (ז) וכ'מר לאלמ'זאג ת'לת' קסט. תקרבה מרצ'י' מקבול ללה:

לִיהוֹה מִן־הַבָּקָר או מִן־

הַצֹּאן: וְתַעֲבֹדוּן קוֹרְבָנָא קָדָם יי' עֲלֵתָא או נְכִסֵּת קוֹדֶשֶׁיָא. לְפָרָשָׁא נִדְרָא או בְּנִדְבַתָּא. או בְּמוֹעֲדֵיכוֹן. לְמַעֲבָד. לְאֵתְקַבְּלָא בְּרַעְוָא קָדָם יי'. מִן תּוֹרֵי או

מִן עֲנָא: ❀ טַיִטִּיר בְּסַפְרֵי תִיּוֹן ❀ וְהַקְרִיב

הַמִּקְרִיב קֶרְבָּנוּ לִיהוֹה מִנְחָה סֵלֶת עֲשֻׂרוֹן בְּלוּל

בְּרִבְעֵית הַהֵיזֶן שֶׁמֶן: וַיִּקְרִיב.

דמקריב קורבניה קדם יי'. מנחתא סולתא עשרונא. דפיל. ברבעות הינא

משחא: וַיִּיָּן לְנֶסֶךְ רִבְעֵית

הַהֵיזֶן תַּעֲשֶׂה עַל־הָעֵלָה או לְזִבַּח לִפְּשֵׁי הָאֶחָד:

וְחִמְרָא לְנִסְכָּא רִבְעוֹת הֵינָא. תַּעֲבִיד עַל עֲלֵתָא או לְנִכְסֵת קוֹדֶשֶׁיָא.

לְאִמְרָא חַד: וְאוֹ לְאִיל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֵלֶת שְׁנֵי

עֲשָׂרִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלִשִׁית הַהֵיזֶן: או לְדַכְרָא

תַּעֲבִיד מִנְחָתָא. סוּלְתָא תְרִין עֲשָׂרוֹנִין. דְּפִילָא בְּמִשַׁח תְּלַתוֹת הֵינָא:

וַיִּיָּן לְנֶסֶךְ שְׁלִשִׁית הַהֵיזֶן תִּקְרִיב רֵיחַ־נִיחַח

לִיהוֹה: וְחִמְרָא לְנִסְכָּא תְּלַתוֹת הֵינָא. תִּקְרִיב לְאֵתְקַבְּלָא

— רש"י —

בשביל חובת מועדיכם שהזיבתני אתכם לעשות במועד: וזהקריב המקריב. תקריבו נסכים ומנחה לכל בהמה המנחה כליל, והשמן נבלל בתוכה, והזין לספלים. כמו ששנינו במסכת סוכה (סוכה מט, ב): כ לפכש האחד. על פל האמור למעלה הוא מוסב על המנחה ועל השמן ועל הזין: ו או לאיל. ואם איל הוא. ורבותינו דרשו או

תפסיר רס"ג

ח) ואדרא צנעת מן אלבקר
 צעידה או ד'בחא. תסויג'
 נד'רא או סלאמה ללה:
 ט) פיקרב מעה מן אלבר.
 ת'לאתיה' עשור סמדי. מלתות
 בנצף קסט דהו: י) וכ'מר קרבה
 לאלמזאג נצף קסט. מקבול
 מרצ'י ללה: יא) כד'אך יצנע.
 מע כל רת'. ומע כל כבש. ומע
 כל ראס מן אלצ'אן או מן
 אלמאעז: יב) בחסב אחצא מא
 תקרבון מנהא. כד'אך תצנעו
 מע כל ואחד מן אלמחצ'יו:

ברעוא קדם יי: **(חמישי)** וְכִי-
 תַעֲשֶׂה בֶן-בְּקָר עֲלֶה או-
 זֶבַח לַפִּלֵּא-נֶדֶר או-שְׁלָמִים
 לַיהוָה: וְאֵרִי תַעֲבִיד בַּר תּוֹרִי עֲלֶתָא
 או נכסת קודש'יא. לַפְּרָשָׁא נִדְרָא או
 נכסת קודש'יא קדם יי: **וְהִקְרִיב**
עַל-בֶּן-הַבָּקָר מִנְחָה סֹלֶת
שֶׁלֶשָׁה עֶשְׂרֵנִים בְּלוֹל
בְּשֶׁמֶן חֲצִי הֵהִיז: וַיִּקְרִיב עַל בַּר

תוֹרִי מִנְחָתָא. סולתא תלתא עשור'נין. דפיל במשח פלגות הינא:
 וַיִּזֵּן תִּקְרִיב לְנֶסֶךְ חֲצִי הֵהִיז אִשָּׁה רֵיחַ נִיחַח
 לַיהוָה: וְחִמְרָא. תִּקְרִיב לְנֶסֶכָּא פִּלְגוֹת הֵינָא. קורבן דמתקבל
 ברעוא קדם יי: **כִּכָּה יַעֲשֶׂה לִשְׂוֹר הָאֶחָד או**
לְאֵיל הָאֶחָד או-לִשָּׁה בִּכְבָּשִׁים או בְּעֹזִים: כְּדִין
יִתְעַבֵּד. לְתוֹרָא חַד. או לְדַכְרָא חַד. או לְאִמֵּר בְּאִמְרֵיָא או בְּעֹזֵיָא:
כַּמְסַפֵּר אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ כִּכָּה תַעֲשׂוּ לְאֶחָד
כַּמְסַפֵּרם: כַּמְנִין דְּתַעֲבִדוּן. כְּדִין. תַּעֲבִדוּן לְחַד כַּמְנִינְהוּן:

— רס"י —

לרבות את הפלגס לנסכי איל: י אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן. אבל תנין
 אינו אשה, שאינו נתן על האש: יא או לשה. בין שהוא בכבשים בין שהוא בעזים כבש
 ושה קרוים בתוך שנתם: איל. בן שלשה
 עשר חדש ויום אחד: יב כמספר אשר
 תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו
 לקרבן, ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם:

זולק הדקדוק: אשה ריח ניחח לה. תיבת אשה בתביר לא במארכה בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

כָּל-הָאֲזָרָח יַעֲשֶׂה-כַּכֵּה
 אֶת-אֱלֹהֵי לְהַקְרִיב אִשָּׁה
 רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה: כָּל יִצְיָבָא
 יַעֲבִיד כְּדִין יַת אֱלִין. לְקַרְבָּא, קוּרְבַן
 דְּמַתְקַבַּל בְּרַעוּא קְדָם יי: וְכִי-
 יגור אתכם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר-
 בְּתוֹכְכֶם לְדַרְתֵיכֶם וַעֲשֵׂה
 אִשָּׁה רֵיחַ-נִיחֹחַ לַיהוָה
 כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֵּן יַעֲשֶׂה:
 וארי יתגיר עמכון גיורא. או דביניכון
 לדריכון. ויעביד. קורבן דמתקבל ברעוא
 קדם יי: כמא דתעבדון בן

יג) כָּדִיא יַצְנַע כָּל צְרִיחַ. אֲדִיא
 קָרַב קַרְבָּאנָא מִקְבֹּלָא
 מִרְצִיָּא לְלָהּ: וְאִי דְכִיל
 דְכִיל מַעֲכָם. או סָכַן פִּי מֵא
 בִּינְכֶם עָלַי מֵד אַגִּיאֲלָכֶם. פְּעַמְל
 קַרְבָּאנָא. וְאֲרָאֵד אֵן יִכּוֹן מִקְבֹּל
 מִרְצִי לְלָהּ. פְּכֵמָא תַצְנַעוֹן
 כְּדִיאֵךְ יַצְנַע: טו) יֵא אִמְיָה אֵל-
 גֹּזַק רַסֵּם וְאַחַד. לָכֶם וְלֹאֲלֹגְרִיב
 אֲלֹדְכִיל. רַסֵּם אֲלֹדְהֵר עָלַי מֵד
 אַגִּיאֲלָכֶם. כְּמֵא אֵן אֲלֹגְרִיב
 מִתְלָכֶם בֵּין יְדֵי אֱלֹלָהּ: טז)
 כְּדִיאֵךְ שְׂרִיעָה וְאַחַדְהָ. וְחַכְּם
 וְאַחַד יִכּוֹן לָכֶם. וְלֹאֲלֹגְרִיב
 אֲלֹדְכִיל פִּי מֵא בִּינְכֶם: יז) תִּם
 כָּלֵם אֱלֹלָהּ מוֹסִי תַכְלִימָא:
 יח) מֵד בְּנֵי אִסְרָאִיל. וְקָל לָהֶם.

יעביד: טו הקהל תקה אחת לכם ולגר הגר תקת
 עולם לדרתים ככם פגר יהיה לפני יהוה:
 קהלא. קימא חד. לבון ולגיוריא דיתגירון. קים עלם לדריכון. פותכון.
 גיורא יהי קדם יי: טז תורה אחת ומשפט אחד יהיה
 לכם ולגר הגר אתכם: אוריתא חדא. ודינא חד יהי לבון.
 ולגיוריא דיתגירון עמכון: פ שבועי בספרי תימן (ששי) וידבר
 יהוה אל-משה לאמר: ומליל יי עם משה למימר:
 דבר אל-בני ישראל ואמרת להם

— רש"י —

כְּמִסְפָּרִים. שְׁלֹבְהֵמוֹת מִסְפָּרִים שְׁלֹנְסִכִּים: עֲבָרִית, (כְּחֹשֶׁת יג, י) כְּגֹן ה' כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם,
 טו כָּכֶם כְּגֵר. כְּמֹתְכֶם בֵּן גֵּר וְכֵן דְרָךְ לְשׁוֹן בֵּן אֶרֶץ מִצְרַיִם, (מ"א כג, ד) כְּמוֹנֵי כְּמוֹךְ

תפסיר דס"ג

אדא דכ'לתם אלי אלבלד.
אלד'י אנא מדכ'לכם אלי ת'ם:
(ט) פמתא מא אכלתם מן
טעאם אלבלד. פארפעו רפיעה
ללה: (כ) אוול עגינכם. גרדקה
תרפעוהא רפיעה. כרפיעה'
אלבדאר. כדאך תרפעוניהא:
(כא) ופדאלך אוול עגינכם.
תגעלו ללה רפיעה. עלי' מד
אגיאלכם: (כב) ואד'י סהיתם.

**בְּבֹאֲכֶם אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אֲנִי מְבִיא אֲתֶכֶם שָׁמָּה:
מִלֵּיל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְתִימַר לְהוֹן.
בְּמִיעֲלֹכֹן לְאֶרֶעָא. דְּאֲנָא מַעִיל יִתְכוֹן
לְתַמּוֹן: וְהָיָה בְּאֹכְלֹכֶם
מִלֶּחֶם הָאָרֶץ תִּרְיִמוֹ
תְרוּמָה לַיהוָה: וַיְהִי בְּמִיכְלֹכֹן
מִלַּחְמָא דְּאֶרֶעָא. תַּפְרָשׁוֹן אַפְרָשׁוּתָא**

**קדם יי: ב ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה
בתרומת גרן בן תרימו אתה: ריש אצותכון. חלתא
תפרשון אפרשותא. כמא דמפרשין מן אדרא. בן תפרשון יתה:
כא מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה
לדרתיכם: מריש אצותכון. תתנון קדם יי אפרשותא. לדריכון:
ס וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות**

— רש"י —

חלה. טורטי"ל זלטי"ז [עוגדה]: בתרומת גרן.
שלא נאמר בה שעור ולא בתרומת מעשר
שנאמר בה שעור, אבל חכמים נתנו שעור,
לבעל הבית אחד מעשרים וארבעה,
ולנזקתום אחד מארבעים ושמונה:
כא מראשית ערסתיכם. למה נאמר, לפי
שנאמר ראשית ערסותיכם, שומע אני
ראשונה שבעיסות, תלמוד לומר מראשית,
מקצתה ולא כלה: תתנו לה' תרומה. לפי
שלא שמענו שעור לחלה, נאמר תתנו,
שיהא בה כדי נתינה: ככ וכי תשגו ולא
תעשו. עבודה זרה היתה בכלל כל המצות

בעמי בעמך: יס בבאכם אל הארץ. משנה
ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכלן נאמר
כי תבא, כי תבאו, לפיכך בלן למדות זו מזו
וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה
אלא לאחר ירשה ושיבה, אף בלן בן, אבל
זו נאמר בה בבאכם, משונכנסו בה ואכלו
מלחמה נתחייבו בחלה: כראשית
ערסתכם. כשתלושו כדי עיסתכם שאתם
רגילין ללוש במדבר, וכמה היא, (שמות טו, טו)
וימדו בעמר עמר לגלגלת, תרימו
מראשיתה, כלומר קודם שתאכלו ממנה,
ראשית תלקח חלה אחת תרומה לשם ה':

תפסיר רס"ג

ולם תעמלו גמיע הד'ה אלוצאיתא. אלד'י אמר אללה בהא מוסי: כג) מתיל גמיע מא אמרפם אללה בה עלי' יד מוסי'. מן יום אבתדא באלאמר. והלם עלי' מר אגאלכם: כד) פאן פאן אלסהו ען עיון אלגמאעה. פליצנעו רת'א מן אלבקר. צעידה מקבולא מרצי'א ללה. ומעה בר ומזאג כמא יגב. ועתוד מן אלמאעז לאלד'י פוה:

האלה אשר-דבר יהוה אל-משה: וארי תשתלון. ולא תעבדון. ית כל פקודיא האלין. דמליל יי עם משה: בג את כל-אשר צוה יהוה אליכם ביד-משה מן-היום אשר צוה יהוה והלאה לדרתיכם: ית כל דפקיד יי. לכוון בידי דמשה. מן יומא. דפקיד יי. ולהלאה לדר'יכוון:

והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל-העדה פר בן-בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונסכו כמשפט ושעיר-עזים אחד לחטת: ויהי. אם מעיני כנשתא אתעבידת לשלו. ויעבדון כל כנשתא. תור פר תורי חד לעלתא. לאתקבלא ברעוא

— כ"י —

שמענום, (תכליס סג, יב) אחת דבר אלהים שתים זו שמעתי: כג את כל אשר צוה וגוי. מגיד שכל המודה בעבודה זרה ככופר בכל התורה בלה ובכל מה שנתנבאו הנביאים, שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה: כד אם מעיני העדה נעשתה לשגגה. אם מעיני העדה נעשתה עברה זו על ידי שוגג, כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מתרת לעבוד עבודה זרה בפר: לחטת. חסר א' שאינו כשאר חטאות, שכל

שהצבור מביאין עליהן פר, והרי הכתוב מוציאה כאן מכללן לדון בפר לעולה ושעיר לחטאת: וכי תשגו וגוי. בעבודה זרה הכתוב מדבר, או אינו אלא באחת מכל המצות, תלמוד לומר את כל המצות האלה, מצוה אחת שהיא בכל המצות, מה העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים, אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואיזו, זו עבודה זרה: אשר דבר ה' אל משה. אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה

זולק הדקדוק: לריח ניחח לה. תיבת ניחח בפשט אחת והיא מלרע וכן הוא בירושלמיים ועי"ל:

תפסיר רס"ג

כה) ויסתג'פר להם. אד' ד'אלך סהו. והם פאתו בצעידתהם קרבאנא ללה. וד'פותהם עלי' סהותהם: כו) פ'ג'פר לגמאעה' בני אסראיל. ולא לג'ריב אלדכ'יל פי מא בינהם. אד' גמיע אלקום עלי' סהו: כז) ואן אכ'טא אנסאן ואחד כד'אלך סהוא. פל'קרב שאה אבנה' סנתהא לאלד'כ'וה: כח) פ'סתג'פר אלאמאם. ען

קדם יי. ומנחתיה ונספיה כדחזי. וצפיר בר עזין חד לחטתא: כה) וכפר הפהן על-כל-עדת בני ישראל ונסלח להם כי-שגגה הוא והם הביאו את-קרבנם אשה ליהוה וחטאתם לפני יהוה על-שגגתם: וכפר כהנא. על כל

כנשתא. דבני ישראל וישתביק להון. ארי שלותא היא. ואנון איתיאו ית קורבנהון קורבנא קדם יי. וחובתהון. קדם יי על שלותהון: כו) ונסלח לכל-עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל-העם בשגגה: וישתביק. לכל כנשתא דבני ישראל. ולג'וריא דיתג'רון ביניהון. ארי לכל עמא בשלותא: ס) (שביעי) כז) ואם-נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת-שנתה לחטאת: ואם אפש חד יחוב בשלו. ויקריב. עזא בת שנתה לחטאתא: כח) וכפר הפהן על-הנפש השגגת בחטאה בשגגה לפני יהוה

— רס"י —

חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאת קודמת לעולה, שנאמר (ויקרא כ, י) ואת השני יעשה עולה, וזו עולה קודמת לחטאת: ככ הביאו את קרבנם אשה לה'. זה

זלך הדקדוק: כח בחטאה. ה"א הכינוי נחה והיתה ראויה במפיק וכן עונה בה (מהר"ם):

תפסיר רס"ג

ד'אלך אל'אנסאן אלסאהי. עלי
 מא אכ'טא סהוא בין ידי
 אללה. ויג'פר לה ויצ'פח ענה:
 (ט) אלצ'ריח מן בני אס'ראיל.
 ואלג'ריב אלד'כיל פי מא
 בינהם. שריעה ואחדה תכון
 לכם. למן יכ'טי סהוא: (ל) ואי
 אנסאן צנע ד'אלך ביד רפיעה.
 מן אלצ'ריח ואלד'כיל. פהו
 קאדף רבה. ינקטע ד'אלך
 אל'אנסאן מן בין קומה:
 (לא) למא אזרא ב'כלאם אללה.
 ופסד' עהדה. פינקטע ד'אלך
 אל'אנסאן אנקטאעא. וזורה
 עליה: (לב) ולמא אקאם בני

לְכַפֵּר עָלֶיךָ וְנִסְלַח לָּךְ: וַיִּכְפֹּר
כָּהֵנָּה. עַל אִישׁ דְּאִשְׁתּוֹ. בְּמִיחְבֵּיהֶם
בְּשָׁלוֹם קָדָם יְיָ. לְכַפֵּר אֶלֹהֵי וַיִּשְׁתַּבֵּחַ
לַיהוָה: כִּי הָאֲזָרָח בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא הָיָה הָגֵר בְּתוֹכָם תּוֹרָה
אַחַת יְהִי לָכֶם לַעֲשׂוֹת
בְּשִׁגְגָה: יֵצֵיבָא בְּבָנֵי יִשְׂרָאֵל.
וְלִגְיֹרֵי אֲדִיתְגִּירוֹן בִּינְיָהוֹן. אוֹרִיתָא חֲדָא
תְּהִי לְכוּן. לְדִיעְבִּיד בְּשָׁלוֹם: לְוַהֲנַפְשׁ
אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה | בֵּיד רַמָּה
מִן־הָאֲזָרָח וּמִן־הָגֵר אֶת־
יְהוָה הוּא מְגִדְךָ וְנִכְרַתָּה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרַב
עַמָּה: וְאִישׁ. דִּיעְבִּיד בְּרִישׁ גְּלִי. מִן יֵצֵיבִיא וּמִן גִּיּוֹרֵיא. קָדָם יְיָ הוּא
מַרְגִּיז. וַיִּשְׁתַּיְצִי. אִנְשָׁא הַהוּא מִגּוֹ עַמִּיה: לֹא כִי דְבַר־יְהוָה
בָּזָה וְאֶת־מִצְוֹתוֹ הֵפַר הַכֹּרֶת | תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא עוֹנָה בָּהּ: אֲרִי עַל פִּתְגָמָא דִּי בִּסְר. וַיִּת פְּקוּדוֹהִי אֲשֶׁנִּי.
אֲשֶׁתִּי־צָאָה יִשְׁתַּיְצִי. אִנְשָׁא הַהוּא חוֹבֵיה בֵּיה: כִּי לֹא וַיְהִי־בָנֵי־
יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשָׁשׁ עֵצִים

— רס"י —

קבע לה ש'עירה: ל ב'יד ר'מה. ב'מזיד: מ'גדף.
 מ'חרף. כ'מו (יחזקאל כ, טו) ו'היתה ח'רפה
 וג'דופה, (ישעיה לז, ו) א'שר ג'דפו ג'ערי מ'לך
 אשור. עוד ד'רשו רבותינו מ'כאן ל'מברך את
 השם שהוא ב'כרת: לא ד'בר ה'. א'הרת
 עבודה ו'רה מ'פי הג'בורה, ו'הש'אר מ'פי מ'שה:
 עו'נה ב'ה. ב'זמן ש'עו'נה ב'ה ש'לא ע'שה
 תשובה: לז ו'היו ב'ני י'ש'ראל ב'מד'בר

תפסיר דס"ג

אסראיל פי אלבר. פוגדו רגלא.
 יחתטב חטבא פי זום אלסבת:
 (לג) פקדמוה אלדי וגדוה
 יחתטב חטבא. אלי מוסי
 וחרון. וסאיר אלגמאעה:
 (לד) ווציעוה פי אלחבס. לאנה
 לם יפסר להם מא יצנע בה:
 (לה) פקאל אללה למוסי. יקתל
 אלרגל קתלא. ודאלך אן
 ירגמוה באלחגארה גמיע
 אלגמאעה. כארג אלעספר:
 (לו) פאכרגוה כארג אלעספר.
 ורגמוה באלחגארה חתי מאת.

בְּיוֹם הַשַּׁבָּת: וְהוּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּמִדְבָּרָא. וְאַשְׁכְּחוּ. גְּבַר. כַּד מְגַבִּיב אֲעִין
בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא: לֵג וַיִּקְרִיבוּ אֹתוֹ
הַמְּצֵאִים אֹתוֹ מְקֹשֵׁשׁ עֵצִים
אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֵל
כָּל-הָעֵדָה: וְקָרִיבוּ יְתִיָּה. דְאַשְׁכְּחוּ
יְתִיָּה כַּד מְגַבִּיב אֲעִין. לְוֹת מֹשֶׁה וְלֹת
אַהֲרֹן. וְלֹת כָּל כְּנִשְׁתָּא: לְד וַיִּנְיִחוּ
אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֵר כִּי לֹא פִרַשׁ

מֵה-יַעֲשֶׂה לוֹ: וְאַצְנַעוּ יְתִיָּה בְּבֵית מִטְרָא. אָרִי לֹא אֶתְפָּרֵשׁ
לְהוֹן. מָא דִיעַבְדוֹן לִיָּה: ס לָה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה
מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ רָגוּם אֹתוֹ בְּאַבְנִים
כָּל-הָעֵדָה מְחוּץ לַמַּחֲנֶה: וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה. אֶתְקַטְלָא
יִתְקַטִּיל גּוֹבְרָא. רְגוּמוּ יְתִיָּה בְּאַבְנֵיָא כָּל כְּנִשְׁתָּא. מִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא:
לְד וַיִּצִּיאוּ אֹתוֹ כָּל-הָעֵדָה אֶל-מְחוּץ לַמַּחֲנֶה
וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאַבְנִים וַיָּמַת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
אֶת-מֹשֶׁה: וְאַפִּיקוּ יְתִיָּה כָּל כְּנִשְׁתָּא. לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא.

— כש"י —

יַעֲשֶׂה לוֹ. לא היו יודעים באיזו מיתה ימות,
 אבל יודעים היו שהמחלל שבת במיתה:
 לכ רגום. כמו עשה פייסניט זלע"ז וכן הלוח
 אנניט וכן זכור ושמור: לו ויצאו אתו. מכאן
 שבית הסקילה חוץ ורחוק מבית דין:

וַיִּמְצְאוּ. בגנותן של ישראל דבר הכתוב,
 שלא שמרו אלא שבת ראשונה, ובשניה בא
 זה וחקלה: לג המצאים אתו מקושש.
 שהתרו בו ולא הניח מלקושש אף
 משמצאוהו והתרו בו: לו כי לא פרש מה

תפסיר רס"ג

כמא אמר אללה מוסי:
 לז) פקאל אללה למוסי קאילא:
 לח) מר בני אסראיל וקל להם.
 אן יצנעו להם ד'ואבה. עלי
 אכנאף אזארהם עלי מר
 אגיאלהם. ונגעלון עלי ד'ואבה
 אלכנף סלך אסמאנגון:
 לט) פתכון תלך לכם ד'ואבה
 ציאורה. תרוהא פתד'כרו.
 גמיע וצאיא אללה ותעמלוהא.
 ולא תרומו אתבאע
 קלובכם ועיונכם. אלדי

ורגמו יתיה. באבניא ומית. כמא דפקיד

יית משה: **פ** עפטיי **ויאמר**

יהוה אל-משה לאמר: ואמר

יית למשה למימר: **לח** **דבר אל-בני**

ישראל ואמרת להם

ועשו להם ציצת על-פני

בגדיהם לדרתם ונתנו

על-ציצת הכנף פתיל

תכלת: מליל. עם בני ישראל

ותימר להון. ויעבדון להון כרוספדין. על פנפי כסותהון לדריהון.

ותנון. על כרוספד כנפא חוטא דתכילתא: **לט** **והיה לכם**

לציצת וראיתם אתו וזכרתם את-כל מצות

יהוה ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם

ואחרי עיניכם אשר-אתם זנים אחריהם:

— רש"י —

צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר
 לעת ערב. ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה
 ימים ששהו ישראל משוצאו ממצרים עד
 שאמרו שירה על הים: **תכלת**. צבע ירוק
 שלחלזון: **לזכרתם את כל מצות ה'.**
 שמונן גימטריא שלציצת שש מאות,
 ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג:
ולא תתורו אחרי לבבכם. כמו (לטיל יג, כה)
 מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף
 ומסרסרים לו את העברות, העין רואה והלב
 חומד והגוף עושה את העברות:

לח ועשו להם ציצת. על שם הפתילים
 התלויים בה, כמו (יחזקאל ט, ג) ויקחני בציצת
 ראשי. דבר אחר ציצת על שם וראיתם
 אתו, כמו (ש"ש ז, ט) מצין מן התרפים:
על פנפי בגדיהם. כנגד (שמות יט, ז) ואשא
 אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא
 בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע
 לשונות של גאלה שנאמר במצרים (שמות ו)
 והוצאתי והצלתני וגאלתי ולקחתני: **פתיל**
תכלת. על שם שכול בכורות. תרגומו
 שלשכול תכלא. ומפתם היתה בלילה וכן

תפסיר רס"ג

אנתם טאג'יון וראהם: מ) לפי תד'כרו ד'אלך דאימא. ותעמלו גמיע וצאיאי. פתכנו מקדסין לרבכם: מא) אנא אללה רבכם. אלד'י אכ'רגתכם מן בלד מצר. לאכון לכם אלאהא. אנא אללה רבכם דאים אלבקא:

ויהוון לבון לכרוספדין. ותחזון יתיה. ותדכרון ית כל פקודיא די. ותעבדון יתהון. ולא תטעון. בתר הרהור לבכון ובתר חיזו עיניכון. דאתון טען בתריהון:

למען תזכרו ועשיתם את-כל-מצותי והייתם

קדשים לאלהיכם: בדיל

דתדכרון. ותעבדון ית כל פקודי. ותהון קדישין קדם אלהכון:

אני יהוה אלהיכם אשר הוצאתי אתכם

מארץ מצרים להיות לכם לאלהים אני יהוה

אלהיכם: אנא יי אלהכון. דאפיקית יתכון מארעא דמצרים.

למהוי לבון לאלה. אנא יי אלהכון: פ פ פ

ק'ט פ'יסוקים סימן פלט

— רש"י —

להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא. ומיסודו שלרבי משה הדרשן העתקתי, למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת עבודה זרה, לומר שהמחלל את השבת פעובד עבודה זרה, שאף היא שקולה ככל המצות, וכן הוא אומר בעזרא (נחמ"ט, יג. טו) ועל הר סיני ירדת ותתן לעמך תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם, ואף פרשת ציצית לכף נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות, שנאמר ועשיתם את כל מצותי:

מא אני ה'. נאמן לשלם שכר: אלהיכם. נאמן לפרע: אשר הוצאתי אתכם. על מנת כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרתי: אני ה' אלהיכם. עוד למה נאמר, כדי שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום, לא שנעשה ונטל שכר, אנו לא עושים ולא נוטלים שכר, על פרחכם אני מלככם. וכן הוא אומר (יחזקאל כ, לג) אם לא ביד חזקה וגי אמלך עליכם. דבר אחר למה נאמר יציאת מצרים, אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה שלבכור לשאינה שלבכור, אני הוא עתיד

חסלת פרשת שלח לך

ברכה ראשונה שקודם ההפטרה

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
בְּמִשְׁה עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאִי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמין)

הפטרה דשלח לך

ביושע סימן ב'

וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן מִן־הַשְּׂטִיִּים שְׁנַיִם־אֲנָשִׁים
מִרְגָּלִים חָרָשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית־אִשָּׁה זוֹנָה וּשְׂמָה רַחֵב
וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: וּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן. מִן שְׂטִיִן. תְּרִין גְּבִרִין מְאֻלְלִין,
בָּרוּ לְמִימְרָא. אִיזִילוּ. חֲזוּ יַת אַרְעָא, וְיַת יְרִיחוֹ. וְאִזְלוּ. וְעָלוּ. לְבֵית אֶתְתָא
פְּנִדְקִיתָא. וּשְׂמָה רַחֵב, וּשְׁכִיבוּ תַמָּן: ב וַיֹּאמֶר לְמֶלֶךְ יְרִיחוֹ
לֵאמֹר הִנֵּה אַנְשִׁים בָּאוּ הִנֵּה הַלֵּילָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְחַפֵּר אֶת־הָאָרֶץ: וְאֶתְאָמַר. לְמַלְכָא דִירִיחוֹ, לְמִימְרָא. הָא גְּבִרָא.
אֲתוּ הִלְכָא בְּלֵילִיא. מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לְאַלְלָא יַת אַרְעָא: ג וַיִּשְׁלַח
מֶלֶךְ יְרִיחוֹ אֶל־רַחֵב לֵאמֹר הֲוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים
אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבֵיתְךָ כִּי לְחַפֵּר אֶת־כָּל־הָאָרֶץ בָּאוּ:
וּשְׁלַח, מַלְכָא דִירִיחוֹ. לְוַת רַחֵב, לְמִימְרָא. אֲפִיקִי. גְּבִרָא דְאֲתוּ לְוַתִּךָ,
דְּעָלוּ לְבֵיתִךָ. אָרִי לְאַלְלָא יַת כָּל אַרְעָא, אֲתוּ: ד וַתִּקַּח הָאִשָּׁה
אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וַתַּעֲפֶנּוּ וַתֹּאמֶר כֵּן בָּאוּ אֵלַי הָאֲנָשִׁים
וְלֹא יָדַעְתִּי מֵאִין הֵמָּה: וּדְבַרְת אֶתְתָא. יַת תְּרִין גְּבִרָא,
וְאֶטְמַרְתֵּנוּן. וְאֶמַרְת בְּקִשְׁטָא. אֲתוּ לְוַתִּי, גְּבִרָא. וְלֹא יָדַעְתִּי, אִי מִנָּן
אֲנֹן: ה וַיְהִי הַשַּׁעַר לְסָגוֹר בַּחֲשֹׁךְ וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא

זֶלֶק הַרְקָדוֹק: א וַיֵּלְכוּ. כטעם אזיל ואתי בכל התיגאן לא כפזר: ג הוֹצִיאִי. מסיר עלה בתאג
לְחַד מְלַעִיל בְּלִשׁוֹן נִקְבָה: ד וַתַּעֲפֶנּוּ. הוֹי"ו גְּעִי:

יִדְעָתִי אַנְהּ הִלְכוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי
 תִשְׁיָגוּם: וְהוּהוּ עֵדוֹן, לְמִיחַד תִּרְעָא. בְּקַבְלָא, וְגַבְרִיא נִפְקוּ. לֹא יִדְעִית.
 לְאֵן אֲלוֹהֵי גַבְרִיא. רִדְפוּ בְּפִרְיעָא. בְּתַרִּיהוֹן, אַרִי תִדְבְּקוֹנוֹנוֹן: וְהִיא
 הֵעֲלַתְם הַגָּגָה וְתַטְמַנְם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ הָעֲרֻכּוֹת לָהּ עַל-
 הַגָּג: וְהִיא, אִסִּיקְתַּנּוֹן לְאַגְרָא. וְאַטְמַרְתַּנּוֹן, בְּטַעוֹנֵי כְתָנָא. דְּסִדְרִין לָהּ,
 עַל אַגְרָא: וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דְּרַךְ הַיְרִדוֹן עַל
 הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשְּׁעָר סָגְרוּ אַחֲרֵי כַּאֲשֶׁר יֵצְאוּ הַרְדָּפִים
 אַחֲרֵיהֶם: וְגַבְרִיא. רִדְפוּ בְּתַרִּיהוֹן, אֹרַח יִרְדְּנָא. עַל, מְגֻזְתָּא. וְתִרְעָא
 אַחֲדוּ. בְּתַר, דְּנִפְקוּ רִדְפֵיָא, בְּתַרִּיהוֹן: וְהִמָּה טַרְס יִשְׁכְּבוּן וְהִיא
 עֲלִתָהּ עֲלֵיהֶם עַל-הַגָּג: וְאֲנוּן, עַד לֹא שְׂכִיבוּ. וְהִיא, סְלִיקַת
 לְוִתְהוֹן, לְאַגְרָא: וְהִיא אֵל-הָאֲנָשִׁים יִדְעָתִי כִּי-נָתַן
 יְהוָה לְכֶם אֶת-הָאָרֶץ וְכִי-נִפְלָה אִימַתְכֶם עָלֵינוּ וְכִי
 נִמְגּוּ כָל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: וְאַמְרַת, לְגַבְרִיא. יִדְעָנָא. אַרִי
 יְהִי יי. לְכוּן, ית ארעא. וְאַרִי נִפְלַת אִימַתְכוֹן, עֲלֵנָא. וְאַרִי אֲתַבְרוּ, כָּל
 יְתִבֵי אַרְעָא, מִן קְדָמִיכוֹן: כִּי שָׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר-הוֹבִישׁ יְהוָה
 אֶת-מִי יִם-סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּעֲאֲתְכֶם מִמְּצָרִים וְאַשֶׁר
 עָשִׂיתֶם לְשָׁנִי מַלְכִי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בָּעֵבֶר הַיְרִדוֹן לְסִיחֹן
 וְלַעֲוֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם: אַרִי שָׁמַעְנָא. ית דִּיבִישׁ יי. ית מי
 ימָא דְּסוּף, מִן קְדָמִיכוֹן. בְּמִפְּקֻכוֹן, מִמְּצָרִים. וְדַעְבְּדַתוֹן. לְתַרִּין מַלְכֵי
 אַמּוֹרָאָה. דְּבַעְבְּרָא דִּירְדְּנָא, לְסִיחֹן וְלַעֲוֹג. דְּגַמְרַתוֹן, יתְהוֹן:
 וְנִשְׁמַע וַיִּמַּס לְבַבְנוּ וְלֹא-קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ
 מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל

זולק הדקדוק: וְהֵעֲלַתְם. ה"א בגעיא: וְתַטְמַנְם. הו"ו געיי: אַת. תלשא ימין: הִחְרַמְתֶּם.
 ה"א געיי:

וְעַל-הָאָרֶץ מִתַּחַת: וּשְׁמַעְנָא, וְאֶתְמָסִי לְבָנָא. וְלֹא אֲשַׁתְּאֲרַת עוֹד
 רוּחַ. בְּאַנְשׁ, מִן קְדָמִיכוּן. אָרִי, יְיָ אֱלֹהֵיכוּן. הוּא אֱלֹהִים, דְּשִׁכְנִיתִיה
 בְּשִׁמְיָא מְלָעִילָא. וְשָׁלִיט עַל אַרְעָא, מְלָרַע: ^{יב} וְעַתָּה הִשְׁבְּעוּ-נָא
 לִי בִיהוּזָה בִּי-עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעֲשִׂיתֶם גַּם-אִתְּם
 עִם-בֵּית אָבִי חֶסֶד וּנְתַתֶּם לִי אוֹת אֲמַת: וּבְעַן קִיּוּמוֹ כְּעַן
 לִי, בְּמִימְרָא דִּי. אָרִי עֲבַדִּית עִמָּכוּן, טִיבוּ. וְתַעֲבִדוּן אַף אִתּוּן. עִם בֵּית
 אָבִי, טִיבוּ. וְתַתְּנוּן לִי, אֶת דְּקִשׁוּט: ^{יג} וְהִחִיתֶם אֶת-אָבִי וְאֶת-
 אִמִּי וְאֶת-אָחִי וְאֶת- (כ' אחותי) אֲחֵיוֹתִי וְאֶת כָּל-אֲשֶׁר
 לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת-נַפְשֵׁינּוּ מִמוֹת: וְתַחוּן, יֵת אָבִי וְיֵת אִמָּא.
 וְיֵת אָחִי, וְיֵת אֲחֹתִי. וְיֵת, כָּל דִּילְהוּן. וְתַשְׁיִזְבוּן יֵת נַפְשֵׁתְנָא, מִמוֹתָא:
^{יד} וַיֹּאמְרוּ לָהּ הָאֲנָשִׁים נַפְשֵׁינוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא
 תִגִּידוּ אֶת-דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִיזָה בְּתַת־יְהוּזָה לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ
 וְעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת: וַאֲמָרוּ לָהּ גְּבַרְיָא. נַפְשֵׁתְנָא מְסִירָן חֶלְף
 נַפְשֵׁתְכוּן, לְמַמַּת. אִם, לֹא תַחוּן. יֵת פִּתְגָמְנָא, דִּין. וְיֵהִי. כַּד יֵתִין יְיָ לָנָא,
 יֵת אַרְעָא. וְנַעֲבִיד עִמָּךְ, טִיבוּ וְקִשׁוּט: ^{טו} וְתוֹרְדִם בְּחָבֵל בְּעַד
 הַחֲלוֹן בִּי בֵיתָהּ בְּקִיר הַחוּמָה וּבְחוּמָה הִיא יוֹשְׁבַת:
 וְשִׁלְשִׁילַתְנוּן בְּאֶטְוִנָא, מִן חֶרְפָּא. אָרִי בֵיתָהּ, בְּכַתְלֵ שׁוּרָא. וּבְשׁוּרָא, הִיא
 יֹתְבָא: ^{טז} וְתֹאמַר לָהֶם הִהִרָה לָכּוּ פֶן-יִפְגְּעוּ בְכֶם
 הַרְדָּפִים וְנַחֲבַתֶּם שָׁמָּה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוּב הַרְדָּפִים
 וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: וְאִמְרַת לְהוּן, לְטוֹרָא אִיזִילוּ. דְּלִמָּא יַעֲרַעוּן
 בְּכוּן, רְדִפְיָא. וְתַטְמָרוּן תַּמָּן, תִּלְתָּא יוֹמִין. עַד דִּיתוּבוּן, רְדִפְיָא. וּבְתַר
 כּוּן, תִּתְּכוּן לְאוֹרְחֵכוּן: ^{יז} וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הָאֲנָשִׁים נְקִים אֲנַחְנוּ
 מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וַאֲמָרוּ לָהּ, גְּבַרְיָא. זְכָאִין

זולק הולקרוק: ^{יב} השבעו. השי"ן געיא: ^{יג} והחיתם. הה"א געיא: ^{טו} ותורדם. התי"ן געיא:
 ובחומה. מלא וי"ו. ^{טז} שוב הרדפים. תיבת 'שוב' מלא וי"ו, והוי"ו בשורק:

אֲנַחְנָא מְמוּמְתִיד הָדָא, דְקַיִימַת עֲלֵנָא: ^{יח} הֲנֵה אֲנַחְנוּ בָאִים
בְּאַרְץ אֶת־תְּקוּת חוּטֹה הַשְּׁנִי הַזֶּה תִקְשְׁרִי בְחִלּוֹן אֲשֶׁר
הוֹרְדְתָנוּ בּוֹ וְאֶת־אֲבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֲחִיךָ וְאֶת־
כָּל־בֵּית אֲבִיךָ תֹאסֶפִי אֵלֶיךָ הַבַּיְתָה: הָא. אֲנַחְנָא עֲלִין,
בְּאַרְעָא. יֵת תּוֹרָא. דְחוּט זְהוּרִיתָא הֲדִין, תִקְטְרִין. בְּחֶרְפָּא,
דְשִׁלְשִׁילְתִינָא בֵיה. וְיֵת אָבוּךְ וְיֵת אִמְךָ, וְיֵת אַחְדָּךְ. וְיֵת, כָּל בֵּית אָבוּךְ;
תִכְנַשְׁוּן לְוִתִיךָ, לְבֵיתָא: ^{יט} וְהָיָה כָּל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדְלָתִי
בֵיתְךָ | הַחוּצָה דְמוֹ בְרֵאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ נְקִים וְכָל אֲשֶׁר יֵהִי
אֶתְךָ בְּבֵית דְמוֹ בְרֵאשׁוֹ אִם־יָד תִהְיֶה־בוֹ: וְיֵהִי. כָּל דְיַפּוּק
פֶּר מַדְשֵׁי בֵיתִיךָ, לְבָרָא. חוּבַת קְטוּלִיָה פְרִישִׁיָה, וְאֲנַחְנָא זָפְאִין. וְכָל.
דִיְהִי עַמִּיךָ, בְּבֵיתָא. חוּבַת קְטוּלִיָה, פְרִישְׁנָא. אִם יָד אָנְשׁ, תְהִי בֵיה:
כ וְאִם־תִּגִּידִי אֶת־דְבָרְנוּ זֶה וְהֵינּוּ נְקִים מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר
הִשְׁבַּעְתָּנוּ: וְאִם תִּחְוֶן, יֵת פִתְגָמְנָא דִין. וְנֵהִי זָפְאִין; מְמוּמְתִיד,
דְקַיִימַת עֲלֵנָא: כא וְהֵאמֹר כְּדַבְרֵיכֶם כֵּן־הוּא וְתִשְׁלַחַם
וְיִלְכוּ וְתִקְשְׁרִי אֶת־תְּקוּת הַשְּׁנִי בְחִלּוֹן: וְאִמְרַת, כְּפִתְגָמִיכוֹן
כֵּן הוּא. וְשִׁלְחַתְנוֹן, וְאִזְלוּ. וְקִטְרַת. יֵת תּוֹרָא דְזְהוּרִיתָא, בְּחֶרְפָּא:
כב וְיִלְכוּ וְיִבְאוּ הֶהָרָה וְיִשְׁבוּ שָׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד־שְׁבוּ
הָרְדִפִים וְיִבְקְשׁוּ הָרְדִפִים בְּכָל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מָצְאוּ: וְאִזְלוּ,
וְעָלוּ לְטוֹרָא. וְיִתִיבוּ תַמּוֹן, תִלְתָּא יוֹמִין. עַד דְתָבוּ, רְדִפִיא. וְבַעוּ רְדִפִיא;
כג וְיִשְׁבוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְיִרְדּוּ מֵהָהָר
וְיַעֲבְרוּ וְיִבְאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן וְיִסְפְּרוּ־לוֹ אֶת
כָּל־הַמַּעֲשָׂוֹת אֹתָם: וְתָבוּ. תְרִין גְּבֵרִיא, וְנַחְתוּ מִן טוֹרָא. וְעַבְרוּ,

זולק הרקדוק: יח תֹאסֶפִי. התי"ו געי, והפ"א רפה: יט מִדְלָתִי. התי"ו רפה וכן כולוהו כתיבת
דרכי, עבדי: בֵיתְךָ. בטעם דרגא ופסיק, וכ"ה במוסרה רבתא אות הפ"א בפסקין: כב עַד שְׁבוּ.
מלעיל כי הוא לשון השבה: כג וְיַעֲבְרוּ. היו"ד בגעיא:

וְאֵתוּ. לְוֹת יְהוֹשֻׁעַ, בֶּר נֹון. וְאִשְׁתַּעֲיֵאוּ לִיהֶ. יֵת כָּל דְּעֶרְעָא, יִתְהוֹן:
 כִּד וַיֹּאמְרוּ אֶל-יְהוֹשֻׁעַ כִּי-נָתַן יְהוָה בְּיַדְנוּ אֶת-כָּל-הָאָרֶץ
 וְגַם-נִמְגֹו כָּל-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ: וְאָמְרוּ, לִיהוֹשֻׁעַ. אֲרִי מָסַר
 יי. בִּידְנָא, יֵת כָּל אֶרְעָא. וְאִף אֶתְבְּרוּ. כָּל יֵתְבֵי אֶרְעָא, מִן קַדְמָנָא:

(גְּאֵלְנוּ יְהוָה עֲבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל:)

(פְּרַקְנָא. יי עֲבָאוֹת, שְׁמִיָּה. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל:)

על דא יתברך וישתבח, שְׁמָא רַבָּא קְדִישָׁא. דִּי לְעִילָא, חַיָּא וְקַיָּמָא. מְבָרַךְ הוּא לְעָלַם,
 וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא:

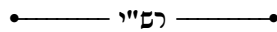
תפסיר רס"ג

דגג למנחת שבת
ושני וחמישי

ויקח קרח

טז א) פתקדם קרח. אבן יצהר
 אבן קהת אבן לוי. ודתן
 ואבירם. אבני אליאב. ואון
 אבן פלג מן בני ראובן:
 ויקח קרח בן לוי ודתן
 ואבירם בני אליאב ואון

בן-פלג מן בני ראובן: ואתפליג קרח. בר יצהר בר קהת בר לוי.

טז ויקח קרח. פְּרָשָׁה זוּ יִפְהַ גְּדֻרְשָׁת
 בְּמִדְרַשׁ רַבִּי תַנְחֻמָּא: וַיִּקַּח קֶרַח. לְקַח אֶת
 עֲצָמוֹ לְצַד אֶחָד לְהִיּוֹת גְּחֻלְק מִתּוֹף הָעֵדָה
 לְעוֹרֵר עַל הַכְּהֻנָּה, וְזֶהוּ שְׁתַּרְגָּם אֲנָקְלוֹס
 וְאִתְפְּלַג גְּחֻלְק מִשְׁאֵר הָעֵדָה לְהַחְזִיק
 בְּמִחְלוּקָתָהּ, וְכֵן (איוז טו, יג) מַה יִּקְחֵךְ לְבָרֵךְ.
 לִקְחָת אִתְרָךְ לְהַפְּלִיגָךְ מִשְׁאֵר בְּנֵי אָדָם. דְּבַר
 אַחַר וַיִּקַּח קֶרַח מִשְׁךָ רֵאשִׁי סִנְהֶדְרָאוֹת
 שְׂבָדָם בְּדָבָרִים, כְּמוֹ שְׁנַאָמַר (זמזכ כ, כה)
 קַח אֶת אֶהְרֹן, (כושט יד, ג) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים:
 כֵּן יִצְהָר כֵּן קֶהַת כֵּן לֵוִי. וְלֹא הִזְכִּיר כֵּן
 יַעֲקֹב, שְׂבָקֵשׁ רַחֲמִים עַל עֲצָמוֹ שְׁלֵא יִזְכֵּר

שְׁמוֹ עַל מַחְלָקְתֶּם, שְׁנַאָמַר (זכרשית מט, ו)
 בְּקֶהַלֵּם אֵל תַּחַד כְּבֹדִי. וְהִיכֵן נִזְכָּר שְׁמוֹ עַל
 קֶרַח, בְּהַתִּיחָסֵם עַל הַדּוּכָן בְּדַבְרֵי הַיָּמִים,
 שְׁנַאָמַר (ד"כ ס' ו, כז כג) כֵּן אֲבִיאָסָף כֵּן קֶרַח
 כֵּן יִצְהָר כֵּן קֶהַת כֵּן לֵוִי כֵּן יִשְׂרָאֵל: וְדָתָן
 וְאַבְיָרָם. בְּשִׁבִיל שְׁהִיָּה שְׁבֻט רְאוּבֵן שְׂרֹוִי
 בְּחֻנֵּיתָם תִּימְנָה, שְׁכֵן לְקֶהַת וּבְנֵי הַחֻנִּים
 תִּימְנָה, גִּשְׁתַּתְּפוּ עִם קֶרַח בְּמַחְלָקָתוֹ, אוֹי
 לְרִשָּׁע אוֹי לְשֹׂכְנֹו. וּמַה רָאָה קֶרַח לְחַלּוֹק עִם
 מֹשֶׁה, נִתְקַנָּא עַל גְּשִׁיאוֹתוֹ שְׁלֹא לִיצְפֹן כֵּן
 עֲזִיאֵל שְׁמַנְהוּ מֹשֶׁה גְּשִׁיאַ עַל בְּנֵי קֶהַת עַל
 פִּי הַדְּבוּר. אָמַר קֶרַח, אֲחִי אָבִא אֲרַבְעָה הָיוּ